

Ladonja

VJERSKI INFORMATIVNO-KULTURNI LIST | BR. 7/390 | GODINA XXXVII | CIJENA 10 KN

SRPANJ 2018.

**Tisuću zrnaca skupa kruhu istome stupa da jedan
bude dar: Kamenom mljeven, plamenom pečen,
ljubavlju slađen za sveti stol. Svi ćemo s njime u tvoje
ime uzići, Bože, na svet oltar!**

Poštovani čitatelji,

dok u ljetnim danima listate naš list Ladonju, možda se još tu i tamo prisjećate velike nogometne groznicice koja je još prije nekoliko dana vladala svijetom. Netko će reći da je to nebitno za spasenje, ali i to je dobrodošlo ako to oduševljenje doprinosi zajedništvu, nacionalnom ponosu i ako nas potakne da predanim radom, odricanjem i požrtvovnošću doprinosimo boljem i ljepšem životu. Ipak, ovaj život teče dalje i za mnoge je upravo ovo vrijeme, vrijeme mukotrpna rada koje treba što korisnije proživjeti da bi ovaj život bio što dostojniji. Vjerujem da nam i Evandelje XVIII. nedjelje kroz godinu, koje čitamo početkom kolovoza, može pomoći u ispravnu proživljavanju svojih obveza i odgovornosti upravo s kršćanskoga stajališta. Kako opisuje sv. Ivan, mnoštvo je tražilo Isusa, koji im govori: „Zaista, zaista kažem vam: tražite me, ali ne stoga što vidjeste znamenja, nego stoga što ste jeli od onih kruho-

va i nasitili se, radite, ali, ne za hranu propadljivu, nego za hranu koja ostaje za život vječni, nju će vam dati Sin Čovječji jer njega Otac – Bog – opečati.“ I doista, kada slušamo ove riječi, moramo se pitati: radimo li mi samo za hranu propadljivu ili barem ponekad i za hranu koja ostaje za život vječni? Vjerojatno se i u najvećoj gužvi svakidašnjih poslova sjetimo Isusa i obraćamo mu se molitvom. Pitamo se je li to samo zato da Isus ispunjava sve naše ovozemne želje i planove ili ćemo ga moliti da u svemu tome ispunimo osjećaj života istinskih vrijednosti za koje je Isus živio i umro. Hoćemo li ga moliti neka nam pomogne da u trci za „kruhom zemaljskim“ ne zanemarimo svoje obitelji i svoje bližnje, da ne zanemarimo susret s Bogom u molitvi i svetoj misi? Ili, pak, da ne zanemarimo vrednote, kao što su poštjenje, pravednost, požrtvovnost. Da znamo cijeniti poniznost, strpljenje i razumijevanje. To bi onda značilo da stvarno radimo za „hranu nepropadljivu“, „hranu za život vječni“.

Kao primjer istinskoga kršćanskog života početkom kolovoza Crkva nam stavlja pred oči lik sv. Ivana Marije Vianneya, arškoga župnika. On je pravi primjer svećenika koji je dubokom vjерom u Boga i pouzdanjem u Božju ljubav i milosrđe uspio u svoju župu unijeti nov duh, duh vjere u Isusa Krista, duh

novoga života. Sveti Ivan Vianney nije se mogao pozvati na svoje velike sposobnosti ni na svoj velik značaj. Sve što je učinio, bio je dobar primjer svećeničkoga života koji nastoji slijediti primjer Isusa Krista. Njegovi su župljeni, gledajući njegov život, mogli upoznati samoga Isusa Krista. Najveće su bogatstvo njegova života bili skromnost, jednostavnost i istinski osjećaj služenja Bogu i braći ljudima. Zasluge ne pripisuje sebi nego Bogu kojemu nastoji služiti. Zar nije to lijepi primjer, posebno za nas sve svećenike, možda posebno za one među nama koji će ovoga ljeta promijeniti sredinu svoga pastoralnog djelovanja i darom poslušnosti zakoračiti u novo ozračje i nove prostore svoga svećeničkog služenja? Svima nama može biti od koristi promjena sredine, može biti poticaj da nešto na sebi promijenimo i bolje živimo svoje poslanje. Svakoj zajednici to može biti prigoda da pokaže zahvalnost i poštovanje prema svećeništvu i svećeničkom pozivu. Radi svega toga to može biti jedan nov početak na korist svih članova župne zajednice. Neka svima, posebno svećenicima, sv. Ivan Maria Vianney bude na zagovor i ohrabrenje, uz uvijek živ primjer bl. Miroslava Bulešića. Svima vama, poštovani čitatelji, želim uspješan rad za život vječni i nebesko kraljevstvo i ovih ljetnih dana.

IMPRESUM

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač:

Biskupski ordinarijat Porečke i Pulske biskupije

Glavni urednik: Vilim Grbac

Zamjenik glavnog urednika: Željko Mrak

Uredništvo: Blaž Božnjaković, Vilim Grbac, Ilija Jakovljević, Tomislav Milohanić, Željko Mrak

Adresa uredništva:

Dobrilina 6, 52000 Pazin, tel: 052/624-342
ladonja@biskupija-porecko-pulska.hr
ladonja@josipturcinovic.com

List izlazi 12 puta godišnje

Grafičko oblikovanje i priprema: David Ivić

Tisk/Nakladnik:

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

IBAN HR7023800061147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144

IBAN: HR7324020061100107336

SWIFT ESBC HR 22

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovnica: Tekst Vladimir Zagorac

Biskupijsko hodočašće ministranata u Krašić i Zagreb

Uponedjeljak, 18. lipnja 2018., u organizaciji Vijeća za duhovna zvanja, ministrante i pastoral mladih Porečke i Pulske biskupije održano je biskupijsko hodočašće ministranata u Krašić i Zagreb. U pohode rodnom mjestu kardinala Stepinca, u pratinji 11 svećenika, hodočastilo je 220 ministranata iz Istre. Misno slavlje u krašičkoj župnoj crkvi predvodio je vlč. Rikard Lekaj, župnik pulsko katedralne župe i pročelnik Vijeća za duhovna zvanja, ministrante i pastoral mladih. On je u prigodnoj homiliji istaknuo kako je milost obići mjesto gdje je rastao, živio i primio vjeru blaženi Alojzije Stepinac. Upravo zato što je u toj crkvi kršten blaženik, predslavitelj je misnoga slavlja tijekom mise potaknuo na obnovu krsnih obećanja. Vlč. Lekaj naglasio je da je Blaženik primivši vjeru, primio dar po kojem je mogao ljubiti svoje neprijatelje i za njih moliti. Na kraju mise zahvalio je ministrantima za svu pomoć koju svojom službom pružaju svećenicima. Nakon Krašića hodočasnici su otišli u Zagreb gdje su u Zagrebačkoj katedrali obišli grob bl. Stepinca te ondje izmolili deseticu Krunice. Obišli su zagrebačku pravoslavničku i Muzej bl. Alojzija Stepinca, a više o svemu ispričao im je prof. Tomica Plukavec. Nakon kraćega slobodnog vremena i obilaska Trga bana Jelačića hodočasnici su se zaputili kućama. (G. Krizman)

Dom

Riječ „dom“, hebrejski *bayit*, ili *bet*, pojavljuje se u Starom zavjetu u više od 2000 redaka. U grčkom Novom zavjetu nalazimo riječ *oikos* ili *oikia* sveukupno na oko 50 mjestu. U hebrejskom jeziku riječ „dom“ ima više značenja: u prvom redu, jer čovjek voli razumijevati započinjući vidljivim, dom označava nastambu, kuću, prostor u kojem netko boravi, sam Bog, ljudi ili životinje. Kraljev dom – *bethammelek* – hebrejski je naziv za palaču. Gospodnji dom, *betAdonai*, slikovit je naziv za hram, Božje prebivalište. Čak se i izraz kojim se opisuje grobno mjesto, *betolam*, izriče pomoći riječi dom: vječni dom. Dom se u biblijskoj misli ne odnosi samo na prostor, dom izriče pripadnost obitelji, narodu, plemenu. Tako možemo razumjeti zašto u psalmima često odjekuje izraz „dom Izraelov“: „Neka rekne dom Izraelov, vječna je ljubav njegova.“ Pisac je mogao jednostavno reći: „Neka reknu Izraelci.“ Ali odabrao je izraz u kojem „dom“ priziva sliku naroda kao sliku kuće i obitelji. U Evandelju po Luki kaže se da je Josip, zaručnik Marijin, bio iz „doma Davidova“, što znači da je bio Davidov potomak. No, slikovitost riječi „dom“ na ovom mjestu govori puno više od rodoslovja: pred nas donosi toplu sliku zajedništva, sliku obitelji koja živi pod istim krovom te je moguće u mašti povezati Davida s nazaretskom kućom Marije i Josipa.

Dom Svetе obitelji

U Novom zavjetu ne nalazimo opis doma, odnosno kuće Svetе obitelji. Iako je tradicija htjela prepoznati, prema nekim arheološkim ostacima u gradu, Nazaret mjesto gdje je Sveti obitelj boravila,

mi danas ne možemo sa sigurnošću reći kako je ta kuća mogla izgledati. Možemo, pomoću arheoloških istraživanja, rekonstruirati kuću onoga vremena, ali i dalje ćemo ostati na razini nagadanja. Ipak, dom čine ljudi, a ne predmeti i zidovi. Stoga dom Svetе obitelji jest dom obiteljskoga zajedništva Marije, Josipa i njihova djeteta Isusa. To posebno dolazi do izražaja u trenutku Isusova rođenja. Daleko od Nazareta, od svojih zidova i stvari, Marija i Josip nalaze se u Betlehemu, u kraju iz kojega potječe David, a kamo su morali otići zbog popisa stanovništva u vrijeme cara Augusta. I koliko samo paradoksa u toj jednoj slici: Josip, potomak Davidov, dolazi u Davidov Betlehem, u kojem za njega i za Mariju nema mjesta: Lukino evandelje kaže kako baš za njih ne bijaše mjesta, nigdje doli u štalici. Zato štalica postaje Božji dom, palača i hram: jer tu se rađa Knez Mira, Veliki Svećenik, Otajstvo Ljubavi Božje, Bog s Nama – Emanuel. Od prvoga trenutka dom Marije i Josipa otvoren je za svakoga. Nepoznati se pastiri u svojoj skromnosti dolaze pokloniti djetetu, vođeni poticajem vjere i navještaja. A oduševljeni mudraci s Istoka, prateći zvijezdu, brzo nalaze novorođenoga kralja snagom i otvorenošću svojega uma. Marija i Josip otvoreni su i skromnim pastirima i profinjenim mudracima, ne skrivate se niti ljubomorno čuvaju za sebe otajstvo predano im za cijeli svijet. No, ljudska je zloba, utjelovljena u paranoji kralja Heroda, uzrokovala da Marija i Josip bježe u Egipt kako bi sačuvali život svoj i svojega djeteta Isusa. Tko ih je u Egiptu primio? Gdje li je tada bio njihov dom? Na što su se u stranoj zemlji mogli osloniti? Možemo samo zamisliti kako im je

bilo: u nepoznatoj zemlji s novorođenim djetetom započeti život ispočetka.

Očev dom

Po povratku u Nazaret, Marija, Josip i Isus žive životom pobožnih Židova. Prema Evandelju po Luki, tijekom jednoga hodočašća u Jeruzalem, primijetili su da su izgubili tada dvanaestogodišnjega Isusa, da bi ga nakon nekoliko dana pronašli u Hramu kako razgovara s mudracima i učiteljima Zakona. Njegov odgovor: „Zašto ste me tražili? Niste li znali da mi je biti u onome što je Oca mojega?“ (Luka 2,49), začudio ih je, a pred nas stavlja pitanje je li Isus htio reći da mora biti u Hramu (kako neki prevoditelji pišu: „Niste li znali da mi je biti u domu Oca mojega“) ili poručuje da mora biti upronjen u Božju riječ i nauk, o čemu je razgovarao s pismoznancima? Grčki izvornik na ovom mjestu ne donosi riječ „dom“, Isus, iako su ga pronašli u Hramu, u svom odgovoru ne naglašava građevinu kao mjesto Božje prisutnosti. Kasnije će, u Ivanovu evandelju, reći svojim učenicima: „U domu Oca mojega ima puno stanova (...) Kad odem i pripravim vam mjesto, ponovno ću doći i uzeti vas k sebi da i vi budete gdje sam ja.“ (Ivan 14,2-3) Dom je Isusov, u konačnici, zajedništvo s nebeskim Ocem, u koji smo po Kristu pozvani ući svi, kao sinovi i kćeri Božje. U tom domu svi postajemo obitelj, rod Isusov, koji je, pogledavši narod, rekao: „Evo braće moje i majke moje, jer tko god vrši volju Božju, taj je brat moj, sestra moja i mati moja.“ (Marko 3,34-35) Time Isus od cijelog svijeta čini jednu, jedinu – obitelj!

Trodnevница uoči proslave svetkovine sv. Tome apostola

U pulskoj katedralnoj župi i stolnoj crkvi, katedrali Uznesenja Marijina, započela je u subotu, 30. lipnja trodnevna duhovna priprava za ovogodišnju proslavu svetkovine sv. Tome apostola, zaštitnika Pulske biskupije i grada Pule.

PULA Misno je slavlje prvoga dana predvodio vlč. Antun Nižetić, župnik Premanture, uz koncelebraciju kanonika pokorničara Pulskoga stolnog kaptola sv. Tome apostola preč. Željka Stavera te župnika domaćina vlč. Rikarda Lekaja. Vlč. Lekaj je, pozdravljajući predslavitelja, napomenuo kako je on župnik u župi gdje je rođen i pokopan blagopokojni biskup Antun Bogetic, a koji je na posljednje počivalište, u premantursku župnu crkvu sv. Lovre ispraćen upravo iz pulske katedrale. Vlč. Nižetić je u prigodnoj homiliji, tumačeći poruku dnevnoga Evandelja, citirao riječi rimskoga satnika: „Gospodine, nisam dostojan da uđeš pod krov moj, nego samo reci riječ i izlijčeć će biti sluga moj.“ Naglasio je kako je Crkva te riječi smatrala toliko značajnima i znakovitima da su unijete i u misal. U nastavku homilije propovjednik se osvrnuo na snagu i značaj riječi, jedne riječi koja

može preobraziti život čovjeka, poput moćne kemikalije čija kap može preobraziti veliku količinu nečega do čega dopre. Podsjetio je i na sv. Augustina, koji u svojim Ispovijestima spominje kako je čuo Riječ i obratio se. Propovjednik je nadalje istaknuo kako se čovjek mora boriti da mu zlo ne obavije dušu, a jedno od čestih zala današnjega vremena jest upravo besmislenost života bez Boga. Zla treba biti svjestan te se nastojati od njega odmaknuti na dva načina: kajanjem i borborom protiv pokušaja da nas zlo obuzme, a najbolji je lijek protiv zla upravo vapaj Bogu: „Samo reci riječ i ozdravite duša moja“, zaključio je propovjednik. Drugoga dana Trodnevnice uoči svetkovine sv. Tome apostola u pulskoj katedrali euharistijsko je slavlje predvodio vlč. Zvonimir Badurina Dudić, župnik u mjestu Poljice na otoku Krku. Predvoditelj misnoga slavlja u prigodnoj je homiliji, razlamajući Riječ iz dnevnih čitanja, istaknuo kako slab čovjek može biti duhovno jak ako se otvori djelovanju Duha Svetoga. Spominjući prvo čitanje iz Knjige mudrosti, napomenuo je da tama zablude ide ovim svijetom, a na nama je biti na strani Krista jer on uskrsnućem nadvlada smrt da zasja život. Iz ulomka Evandelja po Marku gdje je opisano kako Isus oživljava Jairovu kćer, propovjednik

je istaknuo Isusove riječi Jairu: „Ne boj se! Samo vjeruj!“ Jair je, unatoč podsmjесima i neodobravanju drugih, povjerovao i bilo mu je po njegovoj vjeri. Isus Krist ide u Jairovu kuću s tek nekoliko učenika, i njima, kao i Jairovoj obitelji, zaprijeti da nikome ne govore o tome čudu, znao je da ga svjetina slijedi jer je željna senzacije. I danas se naizgled može ciniti da ako netko ne objavljuje svoj rad na društvenim mrežama i u medijima, nije dovoljno atraktivna, pa čak se i među svećenicima ponegdje vidi ta tendencija. No, Isus se odupro napasti da oduševljava mase, i oni koji ga slijede, trebali bi ciniti tako, istaknuo je propovjednik. Homiliju je zaključio Isusovim riječima: „Ne boj se, stado malo“, kao poticajem vjernicima da se ne boje. Misno je slavlje glazbeno animirao Zbor mladih Misericordiae. Treći dan Trodnevnice uoči svetkovine sv. Tome apostola u pulskoj je katedrali započeo pjevanjem Prve večernje. Uslijedilo je misno slavlje koje je predvodio vlč. Zvonimir Badurina Dudić. On je u prigodnoj homiliji istaknuo važnost stava predanja u svome duhovnome životu i odnosu prema Kristu. Nakon misnoga slavlja svoje svjedočanstvo vjere iznijeli su glazbenici Marija Husar Rimac i Alan Hržica. To je misno slavlje animirala Grupa Oton. (G.K./Tiskovni ured PPB)

JESMO LI PUNOLJETNI?

Jedno od najvećih postignuća u povijesti čovječanstva koje se dogodilo u eri prosvjetiteljstva, bila je spoznaja da je čovjek, s obzirom da je obdaren razumom, „punoljetno“ biće, sposoban neovisno odlučivati o samome sebi, o svom ponašanju, o tome kome i kada vjerovati. Stoviše, moderna se Europa upravo ponosi time što je, doduše godinama kasnije, spoznala i usvojila činjenicu da je čovjek, na temelju svojega znanja i savjesti, sposoban samostalno odlučivati o samome sebi te da se upravo u tim sposobnostima nalazi temelj njegova dostojanstva. U tome leži i klijevka demokracije, tj. pravo svakoga pojedinca da na izborima glasuje za onu vladu koja mu se čini najsposobnijom. Apsolutistički načina vladanja otisao je u ropotarnicu povijesti, a na scenu je stupio punoljetni građanin koji je sposoban odlučivati, kako o samome sebi, tako i o pitanjima od širega društvenog značaja. Čak je i Crkva prepoznala važnost te građanske svijesti o „punoljetnosti“ svakoga pojedinca te je njegovu savjest, koja se temelji na čovjekovom razumu i znanju, prepozna kao „glas Božji“ u čovjeku.

Politika kao skrbnik

U najnovije vrijeme opažamo fenomen da politika sve više nastoji postati neki „surogat roditelj“ pojedinca, skrbnik koji će mu u svakom trenutku moći reći što mu je činiti. Kao da uopće ne računa s činjenicom da je svaki pojedinac zapravo punoljetna osoba, sposobna odlučivati o vlastitom dobru. Politika nastoji sugerirati koliko bi mesa ili povrća pojedinac trebao jesti svakoga dana, čega bi se trebao odreći, što je najbolje za njegovo zdravlje. Kao da pojedinac nije sposoban samostalno i zrelo sagledati valjanost onoga što radi i posljedice koje može izazvati takvo djelovanje. Ovo političko uplitanje u osobni život pojedinca još se povećalo unutar Europske unije kada nam čelnici u Bruxellesu nastoje propisati koje je hrana zdrava, a koja nije, kako odgajati

djecu i kakvu im naobrazbu omogućiti, kako moramo skupljati otpad, koja pravila uvesti protiv pušenja, koje vjerske simbole smijemo upotrebljavati u javnosti, kako se odnositi prema manjinama, osobama s posebnim potrebama, prema nasilju u obitelji. Kao da smo mala djeca koja svojim razumom ne bi mogla ništa od toga učiniti. Kao da je punoljetnost građana nestala iz svijesti politike, kako nacionalne, tako i europske.

Osobni podatci i zdrav razum

I ono što se u posljednje vrijeme događa po pitanju zaštite osobnih podataka kao da se uklapa u ovaj scenarij. Na političkoj su razini odlučena nova pravila na tom planu. Otvoriš računalo i najprije se pojavi zahtjev za potvrdom da se tvoji podatci smiju koristiti. Institucije i poduzeća obvezatni su dobiti privolu da te podatke i nadalje koriste. Iznenadeju kako malo povjerenja u razumnost ljudi i građana postoji kod političkih, gospodarskih, trgovinskih i internetskih vlastodržaca. Ako želim preko interneta kupiti pulover, moram, naravno, prikazati broj koji nosim i broj bankovnog računa. Inače se kupnja ne može obaviti. Nešto što zvuči sasvim normalno. Ako neko poduzeće zatraži od svojih zaposlenika da kažu koju krvnu grupu imaju, to nailazi na iznenadenje kod ljudi. Dakle, ne iznenadeju nas što netko, radi vlastitoga profita od nas zahtjeva broj odjeće koju nosimo i broj bankovnoga računa, tj. podatke s kojima može itekako manipulirati. Ali nas iznenadeju ako ta ista tvrtka pri zapošljavanju zaište od zaposlenika koju krvnu grupu imaju, iako je jasno da taj podatak može poslužiti samo ako se ukaže potreba za darivanjem krvii i ne može poslužiti nikakvim manipulatorskim ciljevima. To govori zdrav razum i nije, od strane politike, potrebna nikakva zabранa davanja takvih podataka. Dovoljan je zdrav razum. U čemu je onda razlika?

Pitanje novca i moći

Očito je razlika u novcu. Ako nekome kažem koju krvnu grupu imam, on od toga podatka ne može imati nikakvu materijalnu korist, osim ako mu, ne daj, Bože, baš moja krv treba za spašavanje života. No, ako podatke dajem Facebooku, Googleu, Twitteru i sličnim, kako bih se koristio njihovim uslugama koje malo koštaju, valja znati da ništa nije besplatno. Ako su te usluge jeftine, korisnik će na drugi način plaćati puno više, svojim osobnim podatcima. I to govori zdrav razum. Ako je nekome svejedno hoće li ove mreže njegove podatke koristiti u nekakve promidžbene svrhe, može ih i dalje nesmetano koristiti. Tko to ne želi, mora povući logične posljedice i otkazati suradnju. Ali, politika se umiješala tek kada su posrijedi bili novac i moći u korištenju tih podataka. Nije potrebna politika kako bi ljudi sprječavala od svakoga zla. Država i politika nadležne su za održavanje mirnoga suživota građana, što građanin kao pojedinac, uz najbolju volju, ne može. Ali mnogo toga drugoga politika mora prepustiti građanima, ako ih drži „punoljetnim“. Bog je čovjeka stvorio za slobodu, bez ikakvih uvjeta. Jedino takav čovjek može biti istinska slika Božja. Svakako Bog nije želio čovjeka koji će cijeli život biti nezreo i potreban da mu politika ili bilo tko drugi nameće pravila u svim segmentima života. To djeluje pomalo ponižavajuće za čovjeka i zreloga građanina. Pa valjda nismo svi odjednom postali „maloljetni“!

MUŠKARCI, NAPRIJED!

Komunistička je ideologija u naš svijet unijela i poredak, nasilni nered, ateizacije. Silom i milom, batinom i mrkvom borili su se protiv vjere. Udarali su i po džepu. Silom su ljudi tjerali sa sela u gradove, u industriju, u iznajmljene stanove gdje su ih mogli kontrolirati, ucjenjivati i preogajati. Utjerivali su ih milom i silom u Partiju. Tko nije htio, nije mogao napredovati, bez obzira koliko kvalitetan bio, ako je Partija imala svoga čovjeka. Ako nije, onda bi dali određene gospodarske i upravljačke, ali ne i političke pozicije nepartijcima, koje su stalno budno držali pod nadzorom i stalno ih pokušavali pridobiti za se i nikad im nisu dali napredovati. Nastojali su svakako držati ljudе na plaći, pa i one koji nisu otišli u grad, zapošljavali su u tvrtkama, tako da su ljudi ovisili o njihovim plaćama, a onda i o raznim dodatcima – npr. dječji doplatak, zdravstveno i mirovinsko osiguranje, invalidnina, što onaj čovjek koji je radio samostalno svoj posao, kao što je poljoprivrednik ili samostalni obrtnik, nije dobivao niti je mogao dobiti. Dapače, morao si je sam plaćati, a i najniži je rang bio strahovito velik izdatak za pojedinca i njegovu obitelj. Taj dapače nije mogao ni kredit podići jer nije imao uvjete. Zbog toga ih je malo ostalo, tih tvrdokornih ljubitelja slobode, koji su radije gladovali, trpjeli oskudicu u odjeći i obući, trpjeli ponижavanje kao zaostali, neintelligentni, nesnalažljivi, koji su više voljeli čast i slobodu, nego kruha i igara. Ti su slobodoljupci velikim dijelom imali svoj oslonac u vjeri. Ona im je davala snagu da ne pokleknu. Ali nisu svi slobodoljupci to bili iz religioznoga uvjerenja, nego je bilo onih koji jednostavno nisu

ni u snu mogli smisliti komunizam. Bilo je onih kojima je Partija otela njihova materijalna dobra i dijelila ih drugima, nacionalizacijom, kako je htjela – i oni su bili apsolutno protiv nje! Bilo je onih koji su od početka bili suprotnoga ideološkog opredjeljenja, pa su sada kao gubitnici nakon rata i revolucije morali šutjeti. Partija ih je sve strpala u jedan koš kao „reakcionarnu bandu“. I to je bila još jedna podlost Partije i nepravda. Jednako kao kad se u zatvoru pomiješa, inače poštene, političke ili vjerske nestomišljenike s pravim kriminalcima i ubojicama. Narod ima svoju logiku. Nisu svи hrabri izravno se oduprijeti (svome) neprijatelju. Oni se odupiru pasivno. Tako su se muškarci, koji su u ono vrijeme jedini u obitelji imali „novčanik“ u džepu, zapošljavali i osiguravali svoju obitelj. Dapače, neki su prihvaćali partijske dužnosti. Od Partije je bio pritisak da raskinu s religijom, doma su majka i žena inzistirale da smiju prakticirati vjeru barem malo. Kako sad to pomiriti? Kako ne izgubiti posao, poziciju i sve blagodati koje uz to idu i s druge strane izbjegi „rat u obitelji“, vječno gundanje, mrmljanje, plakanje...? Napokon, kako ono što im je oduvijek bila svetinja, a što su „drugovi“ proglašavali „zlon“, „neprijateljskim i neprihvatljivim ponašanjem“, kako to ne izgubiti potpuno? Riješili su! Ne na način koji bi se mogao ponuditi kao idealno, kao istinsko, preporučljivo rješenje, ali kao „narodni izum“, dosjetljivo. Muževi su rekli partijcima da oni vole svoje žene i da neće njih ostaviti zbog Partije, a ako partijci inzistiraju, oni, muževi, radije izabiru svoje žene. I tako je Partija u velikoj većini slučajeva moralna „zažmiti na jedno, a po potrebi i na oba oka“.

Muževi su se skrivali iza svojih žena, a one su potajno krštavale djecu, slale ih na vjerouauk, pričest i krizmu, a muževi su se pravili, a nekad i stvarno nisu znali, jer nisu htjeli znati, što se zbiva. Bilo je tu vrlo različitih situacija: od potpuno-ga odobravanja ženama i majkama da to čine do potpunoga branjenja, i pod cijenu batina – čak prijetnje ubojstvom. Zaista su neke žene i majke bile ludo hrabre. A i svećenici koji su pod cijenu života krstili. Tako je to onda bilo, takva hrabrost i takva domišljatost. Za vjeru se trpijeo mnogo i na razne načine. Danas muškarci nisu jedini nosioci „novčanika“. Potpuno jednakopravno i žene sno-se odgovornost za uzdržavanje obitelji. Zajednički ostvaruju kućni proračun. Ponekad je žena jedina uzdržavateljica obitelji (uključujući i muža). S te je strane nestala situacija koja je „opravdavala“ lukavo skrivanje iza žena i prepuštanje svih vjerskih aktivnosti, od odgoja do religioznih običaja i svih aktivnosti u crkvi, ženama. Nestala je Partija, nestala je kao obvezujuća ideologija komunizma i ateizma te nema više nikakvoga razloga da muškarci u vjeri ostaju pasivni, povučeni, zaklonjeni. Dapače, potrebno je da iskorače. Jako se dobro zna koliko je važna uloga oca, muškarca za zdrav psihički i religiozni odgoj djeteta – kako muškoga, tako i ženskog. Nezamjenjiva! Zna se koliko je važan čvrst u stavovima, nježan i profinjen u odnosima, muž. Zna se koliko je važan za zdravo i sigurno društvo karakteran, pošten, vjerodostojan muškarac! Muškarci, naprijed!

Proslava blagdana bl. Marije Propetog Isusa Petković u Puli

Unedjelju, 8. srpnja 2018., godine svečano je u crkvi svetoga Josipa u Puli proslavljen spomen blažene Marije Propetog Isusa Petković. Taj se spomen u toj župi redovito slavi od izgradnje nove crkve, od 2004. godine. Kod posvete crkve svetoga Josipa i oltara, 14. studenoga 2004., tadašnje poglavarice Zajednice sestara Družbe kćeri milosrđa, koju je osnovala blažena Marija Petković, darovale su relikvije blaženice (proglašena blaženom 6. lipnja 2003. godine u Dubrovniku) koje su s relikvijama porečkih mučenika sv. Mavra i Eleuterija postavljene u podnožje oltara. Blažena Marija od Propetog Isusa Petković proglašena je blaženom 6. lipnja 2003. godine u Dubrovniku. Od tada se uz zaštitnika svetoga Josipa u toj crkvi i u župi slavi blažena Marija Petković kao suzaštitnica. K tome treba dodati i to da je blažena Marija Petković već 1947. godine poslala svoje sestre u Pulu u Župu svetoga Josipa, a djelovale su u pulskoj bolnici. I danas njezine sestre djeluju u Puli, u Župi Krista Spasitelja na Velom Vrhу gdje vode Dječji vrtić „Marija Petković“. Lijepo je bilo vidjeti u crkvi mnogo dječice, njihove roditelje, časne sestre i suradnice iz vrtića. Svečanu misu predvodio je vlč. Rikard Lekaj, župnik pulsko katedralne župe Uznesenja Marijina, zajedno sa župnikom domaćinom vlč. Ivanom Prodanom. Pjevanje na misi animirao je župni zbor. Predvoditelj je misnoga slavlja u prigodnoj homiliji podsjetio na životni put Blaženice te istaknuo kako je ona bila otvorena za Riječ Božju i primjerima je potkrijepio njezinu sklonost karitativnom djelovanju već od vrlo mlađe dobi. „Svakome se darivala jer je u svakome vidjela Isusa Krista; posebno je voljela siromahe, kao što Krist voli nas i obogaćuje nas svojom ljubavlju“, istaknuo je propovjednik. Spominjući zapis iz Evanđelja o mladiću koji nije mogao odbaciti svoj imetak, vlč. Lekaj podsjetio je da je Blaženica odustala od toga da ima najveće bogatstvo – obitelj, kako bi se u potpunosti otvorila Božjoj volji, no Bog joj je, kao redovnici, dao novu, veću obitelj. Predvoditelj se potom obratio okupljenoj djeci te im pojasnio da u njihovo dobi ‘odgovoriti hrabro na Kristov poziv’ znači biti dobar i poslušan roditeljima. Pozvao je sve okupljene „da u kuću stave veliko raspelo koje će ih podsjećati na Krista koji se žrtvovao za nas, te da nam to bude poticaj da se mi žrtvujemo za druge.“ Na kraju su mise djeca iz vrtića „Marija Petković“ održala malu „akademiju“ – pjevali su i recitirali u čast Blaženice. Nakon mise i nastupa mališana pred crkvom i u dvoranama sve se prisutne ponudilo kolačima, pićem i sladoledom i svi su se okupljeni zadržali u razgovoru i druženju. (G.Krizman)

Sveti Ivan Krstitelj – uzor poniznosti, hrabrosti, suzdržanosti istinoljubivosti

Svečanom misom poldanicom pulska Župa sv. Ivana Krstitelja proslavila je u nedjelju, 24. lipnja 2018. blagdan rođenja svoga nebeskog zaštitnika, a ujedno i prvu obljetnicu posvete novoizgrađene crkve. Misno je slavlje predvodio o. Ivan Bradarić, rektor Nacionalnoga svetišta sv. Nikole Tavelića u Šibeniku.

PULA Na početku se prigodnim pozdravima okupljenima obratio župnik o. Đuro Hontić, koji je ujedno i gvardijan pulskoga Franjevačkog samostana sv. Franje Asiškoga. Predvoditelj je misnoga slavlja u prigodnoj homiliji naglasio kako je sv. Ivan Krstitelj izuzetno važan svetac, no možda nedovoljno čašcen. Kao svojevrsnu iznimku spomenuo je od davnina i nadaleko poznato Svetište sv. Ive u Podmilaču nedaleko Jajca u susjednoj Bosni i Hercegovini. Zatim je okupljenim vjernicima nastojao približiti lokaciju Ain Karema u Izraelu, mjesta gdje su živjeli Zaharija i Elizabeta, Ivanovi roditelji, i gdje se dogodio susret dviju majki, sv. Elizabete i Blažene Djevice Marije. Naglasio je veselje rodbine i susjeda kada je Elizabeta, već u poodmakloj dobi, začela dijete, usporedivši to s današnjim obezvrijedivanjem života. No, naglasio je, svi su se pitali što će biti s tim djetetom. Današnji je trend često imati tek jedno dijete, koje živi u materijalnom i emotivnom zasićenju, a ne tako davno obitelji su često imale po desetak djece, u tim se obiteljima živjelo skromno, ali je u njima rasla vjera, naglasio je propovjednik. Sveti Ivan Krstitelj bio je čovjek čvrsta stava, nije bio razmažen, za razliku od današnje djece, rekao je propovjednik. Navještao je i govorio Istинu te opominjao sve koji su živjeli i činili nešto pogrešno, čak i ako je to bilo pogibeljno. Potpuno je bio predan Kristu, no nije želio isticati sebe, već je živio za to da ljudi upućuje Isusu Kristu i u tome je najbolji uzor osobama posvećena života, ali i svim vjernicima, zaključio je predvoditelj. Na kraju misnoga slavlja župnik je poimence zahvalio svim župnim suradnicima koji su na različite načine doprinijeli organizaciji svečane proslave patrona župe. Potom je najavio odlazak dvojice subraće: o. Bernardin Filinić odlazi u Split, a o. Jeronim Vujić odlazi u Vinkovce. Župljanka Suzana Valić pročitala je prigodne riječi zahvale uime župljana te su ocima franjevcima koji odlaze uručeni prigodni darovi. Nakon završne pjesme održan je ofer, čašćenje relikvija bl. Miroslava Bulešića u prigodnu relikvijaru za javno štovanje, a njegove su relikvije ugrađene u oltar ove nove crkve prigodom njezine posvete, o blagdanu sv. Ivana Krstitelja 24. lipnja 2017. Nakon mise priređeno je čašćenje za sve okupljene u župnim prostorijama ispod crkve.

(G. Krizman/Tiskovni ured PPB)

Obilježena 25. obljetnica povratka pavlina u Istru

U Svetom Petru u Šumi, u župnoj crkvi svetih Petra i Pavla, obilježeno je u subotu, 7. srpnja 2018. četvrt stoljeća od povrata reda pavlina u Istru. Tom je prigodom blagoslovljena nanovo uređena kapela u drevnom pavlinskom samostanu. Pavlini su se u Sveti Petar u Šumi vratili, nakon 210 godina izbivanja, 7. 7. 1993. zalaganjem blagopokojnoga biskupa Antuna Bogeticā.

Misno je slavlje predvodio porečki i pulski ordinarij mons. dr. Dražen Kutleša u suslavlju s generalnim definitorom pavlinskog reda Mariuszom Tabulskim, provincialom Hrvatske pavlinske provincije o. Marijom Škrtićem, dekanom Pazinskoga dekanata preč. Mladenom Matikom, župnikom domaćinom Ivanom Šarićem te drugim redovnicima i župnicima okolnih župa. Biskup je na početku homilije istaknuo kako su obilježavanja obljetnica poput ove prigoda za zahvalu Bogu i svim prethodnim generacijama za sve što je djelovanjem učinjeno na dobrobit ljudi. Spominjući riječi koje Isus progovara kao odgovor na pitanje sv. Tome: „Gospodine, ne znamo kamo ideš, kako možemo put znati?“ i odgovora: „Ja sam Put i Istina i Život: nitko ne dolazi k Ocu, osim po meni“, biskup je istaknuo kako bi nam sveti Toma trebao biti poticaj u našim nastojanjima da osnažimo svoju vjeru. Istaknuvši kako su te Isusove riječi posebno znakovite za osobe posvećenoga života, propovjednik je pojasnio kako je u tim riječima Put sama osoba koja postaje nit vodilja života Crkve i svakoga čovjeka. Oni koji žele slijediti Isusa, trebaju to činiti u Ištini, jednako zastupati stavove njegova sljedbenika u privatnom i javnom životu, a ne biti ljestmjeri. „Za život su važne tri riječi“, rekao je biskup, „rast, rad i radost.“ Život treba cijeniti kao osnovnu kršćansku vrednotu, posebno u današnje vrijeme kada se život napada u svakoj njegovoj fazi, pobačajem, gender ideologijom i eutanazijom. No, kršćanin se treba truditi i na polju duhovnoga rasta, svatko se od nas treba zapitati gdje je stigao na polju duhovne izgradnje. Nadalje, istaknuo je biskup, u životu je potrebno raditi za uzdržavanje, ali, kako vidimo iz primjera naših preduka, trebamo biti svjesni da rad oplemenjuje, i osobito trebamo cijeniti ono što su nam prethodne generacije ostavile u nasljeđe. U životu je važna i radost, ona

radost koju čovjek osjeća ako duhovno raste i ako radi po Božjoj volji. Tada dolazi do osjećaja zadovoljstva, radosti i sreće jer smo učinili sve što smo mogli. Zato i mi danas izražavamo radost i zadovoljstvo što možemo krenuti ponovno izgrađivati Crkvu Božju i dati se na službu narodu. Upravo se danas temeljem tih triju riječi, Put, Istina i Život, trebamo zapitati gdje smo, što smo i tko smo. Ako budemo znali dati odgovor na to pitanje, tada ćemo imati budućnost, ako ne znamo odgovoriti, tada ćemo lutati i gubiti se, neki će drugi preuzeti taj naš put, a mi ćemo promašiti svoj cilj, rekao je biskup. Danas želimo, u prvoj redu, moliti za ovu redovničku zajednicu, da ih Bog uzdrži i da im podari duhovnih zvanja koja će izgrađivati i posvećivati ovo mjesto i ovu crkvu i sve nas ovdje. Crkva treba dobiti i svetih svećenika jer jedino tako možemo ići naprijed i jedino tako možemo odgajati, izgrađivati ne samo župu nego i cijeli narod, zaključio je biskup.

Prigodne zahvale

Na završetku misnoga slavlja prigodne zahvale izrekao je župnik p. Ivan Šarić, posebno istaknuvši zahvalnost za velik doprinos u pastoralnom djelovanju prve župniku p. Konradu Pomperu i kasnije p. Krzysztofu Rodaku. Zahvalio

je i župljaninu Sandiju Modrušanu koji je jako mnogo pomogao materijalnim radovima pri dovršetku uređenja kapele u samostanu. Okupljenima se potom obratio generalni definitor Tabulski koji je prenio pozdrave generala reda te istaknuo kako je ovaj događaj posebno važan za pavlinski red. Podsjetio je na teška vremena kada je nakon Prvoga svjetskog rata, od velikoga i jakog pavlinskoga reda bilo ostalo tek nekoliko redovnika u dvama samostanima, Jasnoj Gori i Krakowu. No, uz zagovor Jasnogorske Gospe gledali su u budućnost i ponovno su stasali. Izrazio je zahvalnost župljanim koji su prije 25 godina otvorili svoja srca i primili pavline, a posebnu zahvalnost izrazio je blagopokojnom biskupu Antunu Bogeticu i predstavniku tadašnjih općinskih vlasti u Pazinu Stanku Mališi koji su organizirali povratak pavlina. Zahvalio je i župniku Šariću, p. Gaudenciju i bratu Tomislavu na svemu što sada ondje čine. Uime župne zajednice vjeroučiteljica Karmela Lazarić podsjetila je na kronologiju događaja povrata pavlina u Sveti Petar u Šumi te spomenula sve dosadašnje župnike i redovnike koji su ondje djelovali: p. Konrad Pomper, pok. p. Stanislaw Kokowicz, p. Krzysztof Rodak, p. Kornelije Glogović, p. Euzebije Josip Knežević, p. Czeslaw Bielen, p. Mario Škrtić, p. Gaudencije Vito Spetić

i sadašnji župnik p. Ivan Šarić. Istaknula je da je kod svake promjene župnika u narodu rasla želja za dovršenjem obnove samostana te izrazila radost zbog namjere otvaranja biskupijskoga pastoralno-duhovnoga centra u koji će buduće generacije moći dolaziti na izvor žive vode.

Drevni pavlinski samostan

Nakon završnoga blagoslova koncelebranti i puk uputili su se u procesiji prema novouređenom starom pavlinskom samostanu gdje su nanovo blagoslovljeni kapela i oltar. Drevni pavlinski samostan iz 15. stoljeća, nastao na mjestu starijega benediktinskog zdanja, izuzetne arhitektonske vrijednosti, postat će tijekom nekoliko godina novi pastoralno-duhovni centar u Porečkoj i Pulskoj biskupiji. Samostanske zgrade zidane su u različitim razdobljima i drugačijega su oblika. Uz južni zid crkve sagrađen je klaustar u drugoj polovici XV. st., dijelom od materijala sa starijega, romaničkog benediktinskog zdanja. Vidljivo je zanimljivo miješanje stilova, jedinstveno u Europi: u prizemlju su široke renesansne arkade, a na katu romanički detalji. Usred klaustra je grlo bunara velike cisterne. Talijanski arheolog C. De Franceschi tvrdi da je samostan pregrađen 1474. g. u jeku renesanse i da su tada elementi stare lođe benediktinskoga klaustra sa stupićima umetnuti na prvi kat. Klaustar je dograđen i proširen 1731. god. nizom prostorija baroknih svodova. Vodoravna krila samostana i usko, visoko pročelje crkve sažimaju razasuti prostor trga te su mu vizualno i sadržajno središte. Nad ulazom u pavlinski samostan nalazi se natpis koji govori da je car Fridrik III. darovao samostan Sv. Petra u Šumi braći Reda sv. Pavla, prvoga pustinjaka, 1459. Car Fridrik III. uvjetovao je da u samostanu boravi deset redovnika, od kojih barem šest svećenika. Pavlini su nakon što su ušli u posjed, sljedećih nekoliko godina nastojali ubrzati proces obnove zgrade i gospodarstva te su Sv. Petar odredili središtem Istarsko-primorske provincije. Pavlini su u Sv. Petru osnovali pučku školu koju su pohađala aristokratska i građanska djeca iz gradova Istre i seljačka djeca iz Sv. Petra i susjednih sela. Oko 1770. godine u supetarskom su samostanu organizirana predavanja iz filozofije te se može reći da je barem za kratko vrijeme u samostanu djelovao Filozofski fakultet. Samostan je nakon ukidanja reda 1783. doživljavao, iz godine u godinu, sve do naših dana, rasap i propadanje. Samostan je promijenio nekoliko vlasnika, a krajem osamdesetih godina ovoga stoljeća kupljen je od strane Općine i darovan biskupiji i Crkvi u vlasništvo. Dana 7. 7. 1993. pavlini su se vratili u Sv. Petar nakon punih 210 godina. (G. Krizman/ Tiskovni ured PPB)

Izložba „Crkva i zvono svetog Tome u Puli“

Povodom obilježavanja Dana svetoga Tome, zaštitnika Puliske biskupije i grada Pule, u utorak, 3. srpnja 2018. u pulskoj galeriji C8 održano je otvorenje izložbe „Crkva i zvono svetog Tome u Puli“.

Zamjenica gradonačelnika Elena Puh Belci zahvalila je Arheološkom muzeju na prekrasnoj izložbi. "Zvono svetog Tome predstavlja svojevrsno obiteljsko zlato koje je napokon spremno na prezentaciju i predstavljanje svim građanima Pule" – kazala je zamjenica gradonačelnika Puh Belci. Pročelnik Upravnoga odjela za kulturu Istarske županije Vladimir Torbica poručio je kako svaki Puležan zasigurno mora biti uzbuden kada na stranicama dnevnih listova ima prilike saznati novosti o otkrićima i radu Arheološkoga muzeja, odnosno o simbolici vlastite povijesti. Ravnatelj Arheološkoga muzeja Istre u Puli Darko Komšo čestitao je svima Dan svetoga Tome te prisutnima pojasnio bogatu povijest samoga zvona koje je prošlo nesvakidašnji put kroz mnogobrojne nedaje iz pulske povijesti.

Pulski župnik Rikard Lekaj kazao je kako je ovo prilika i poticaj da svake godine, sve uključene institucije, ponosno i što svečanije zajedno proslave dan našega zaštitnika. „Iskoristio bih ovu priliku i pozvao sve građane na svečano misno slavlje u katedralu Uznesenja Marijina, koje će predvoditi mons. dr. Tomo Vukšić, vojni biskup u BiH, u koncelebraciji sa svećenicima Porečke i Pulsko biskupije.“ Župnik je također izrazio želju da proslava svetkovine sv. Tome apostola postane doista najvažniji dan za grad Pulu te da „postane jači od sv. Vlaha i sv. Duje“. Zvono svetoga Tome izrađeno je 1425. godine za tadašnju crkvu svetoga Tome koja se nalazila između katedrale Uznesenja Blažene Djevice Marije i Kandlerove ulice na mjestu današnjeg Parka žrtava Vergarole, a teži više od 300 kilograma. Izložba „Crkva i zvono svetog Tome“ u Puli bit će otvorena za sve posjetitelje u galeriji C8 do 9. rujna 2018. godine. (pula.hr/Tiskovni ured PPB)

50 godina Župe sv. Pavla i 25 godina svećeništva biskupa Dražena Kutleše

PULA Nakon održane devetnice pulska Župa sv. Pavla apostola proslavila je u petak, 29. lipnja 2018., o svetkovini sv. Petra i Pavla apostola, 50 godina postojanja. Tim je misnim slavlјem porečki i pulski biskup mons. dr. Dražen Kutleša zahvalio Bogu za 25 godina svećeništva. Misi su, uz mnoštvo vjernika, nazočili i predstavnici civilnih vlasti: pročelnik Ureda državne uprave u Istarskoj županiji Draženko Janjušević, zamjenica župana Giuseppina Rajko, dogradonačelnica Elena Puh Belci i načelnik Općine Medulin Goran Buić. Među 30-ak koncelebranata bio je i prvi župnik te župe, vlc. Lucijan Ferenčić. Jedno od misnih čitanja procitala je Marija Berljavac, koja je bila u službi čitača i na svečanoj misi osnivanja župe davne 1968. godine. Biskup je u prigodnoj homiliji, preko poslanica sv. Pavla, istaknuo faze koje je sveti Pavao prolazio u svome duhovnome rastu. Prvu fazu njegova duhovnog rasta nakon obraćenja biskup

je prepoznao u Poslanici Galaćanima, napisanu oko 50. godine, gdje se sv. Pavao naziva apostolom, ne od ljudi nego od Boga, Kristovim apostolom. On od samoga početka svoga navjestiteljskog djelovanja želi istaknuti važnost Isusa Krista, a ne sebe, i uvijek je naglašavao djelovanje u zajedništvu s apostolima. U Poslanici Korinćanima Pavao se naziva „najmanji od apostola“, čime se ističe njegova poniznost. Nadalje, u trećoj fazi Pavlova duhovnoga rasta, u Poslanici Efežanima, on za sebe kaže da je „najmanji od svih kršćana“. Istimje da mu je čast biti sluga Kristov i razjašnjavati ono što je bitno za Crkvu i svakoga vjernika. I, na kraju, u Poslanici Timoteju, on piše da je „najveći grešnik koji postoji“. Pavao zahvaljuje Kristu što ga je izabrao. Bog je u sv. Pavlu video potencijal. Nadalje mu zahvaljuje na snazi koju mu je dao i na povjerenju koje mu je, iako nezasluženo, iskazao. I nama biva iskazano povjerenje, rekao je biskup, zapitajmo se opravdava-

mo li mi svojim službama to povjerenje. Sveti Pavao u svojim se zapisima često prisjeća svojih grijeha prije obraćenja, a to čini iz više razloga. Kada se sjećamo svojih starih grijeha, to nam pomaže da ne budemo oholi. I mi se trebamo podsjećati svojih grijeha, da ne budemo oni koji će biti oholi i odvojeni od stvarnosti, zanemarivati grijehu i opravdavati ih. Sv. Pavao prisjeća se grijeha da ga to potakne na činjenje većih i boljih stvari jer je svjestan onoga što je Isus za njega učinio. Iz tога je Pavao crpio snagu za činjenje dobra za druge i za poticanje drugih na dobro.

„Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuvao.“

Mons. Kutleša nadalje je citirao i pojasnio poznatu rečenicu sv. Pavla: „Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuvao.“ On time želi reći da je živio svoj život najbolje što je znao, u mnogim je stvarima pobijedio, u mnogima i nije, ali važna

je nakana. Htio je činiti dobro, učinio je sve najbolje što je mogao u svome životu. I mi smo pozvani učiniti sve što možemo. Poput sportaša koji je u utrci dao sve od sebe, i mi ćemo tada osjećati to isto zadovoljstvo. Riječima „trku završio“ sveti Pavao poziva nas da trku započнемo i dovršimo, neovisno o uspjehu, da svoju životnu trku završimo kao vjernici. Riječima „vjeru sam sačuvao“ sv. Pavao kaže da je u životu poštivao pravila, i u najtežim trenutcima patnje, te na isto poziva i nas. Biskup je homiliju zaključio istaknuvši važnost osobnoga duhovnog rasta, ali i rasta u zajedništvu župne zajednice. „U tih šesnaest, sedamnaest godina duhovnoga rasta sv. Pavao je spoznao što je bit života, tko je on i što je on pred Isusom Kristom. Nemojmo se zadržati samo na onoj prvoj fazi, nego, kao vjernici, kao osobe, ali i kao župa, trebamo duhovno napredovati. Župa nema smisla ako uvijek ostajemo isti i držimo se svojih grijeha, nego trebamo rasti i napredovati, da se vidi taj stalni napredak na svima koji dolaze u ovu crkvu. Pravi je smisao župe da budemo bolji i pošteniji ljudi. Ako budemo tako činili, onda ćemo ostvariti svoju misiju koja je svakome čovjeku povjerena, a čovjek treba znati što je njegova misija i treba prihvati ono što mu Bog u njegovu životu povjerava“, naglasio je biskup. Na kraju euharistijskoga slavlja biskupu su ime župne zajednice Župe sv. Pavla apostola poklonili misnicu. Generalni vikar biskupije mons. Vilim Grbac čestitao biskupu 25. obljetnicu misništva, a kalež, poklon svećenika naše biskupije, uručio mu je mladomisnik Damir Štifanić. Svećano večernje misno slavlje, na kojem se također okupio velik broj vjernika, predvodio je generalni vikar biskupije mons. Vilim Grbac. (G. Krizman/Tiskovni ured PPB)

Devetnica uoči obilježavanja 50. obljetnice osnutka Župe sv. Pavla ap. u Puli

Župa sv. Pavla apostola u Puli ove godine obilježava 50. obljetnicu osnutka i 50 godina djelovanja sestara milosrdnica u župi. Središnje svećano misno slavlje održano je o blagdanu sv. Petra i Pavla, u petak, 29. lipnja 2018. godine. Uoči proslave, od 21. do 28. lipnja, održana je Devetnica s različitim sadržajima, a predvodili su je pulski župnici i redovnici. U četvrtak, 21. lipnja, prvoga dana Trodnevnice, misno je slavlje predvodio vlč. Joško Listeš, župnik pulske Župe Krista Spasitelja. On je u homiliji govorio o životu bl. Alojzija Stepinca, a potom je uslijedilo prikazivanje dokumentarnoga filma o Blaženiku. U petak, 22. lipnja, misu i klanjanje pred Presvetim predvodio je o. Đuro Vuradin, iz pulskoga samostana sv. Franje Asiškoga. U subotu, 23. lipnja, večer je započela misnim slavljem koje je predvodio vlč. Rikard Lekaj, župnik pulske katedralne župe Uznesenja BDM, a uslijedio je dokumentarni film o sv. Majci Terezi. U nedjelju, 24. lipnja, misno slavlje predvodio je vlč. Maksimiljan Buždon, župnik pulske Župe Gospe od Mora. U ponedjeljak, 25. lipnja, tema večeri bio je bl. Miroslav Bulešić. Misno slavlje te je večeri predvodio o. Đuro Hontić, gvardijan pulskoga samostana sv. Franje Asiškoga te župnik pulske Župe sv. Ivana Krstitelja. Nakon mise prikazan je dokumentarni film o Blaženiku. Od utorka, 26., do četvrtka, 28. lipnja, neposrednu trodnevnu duhovnu pripravu na temu “Ne živim više ja, nego Krist živi u meni” predvodio je o. Ivan

Matić, voditelj Kuće susreta Tabor. U četvrtak, 28. lipnja, večer uoči blagdana sv. Petra i Pavla, nakon misnoga slavlja, predstavljena je knjiga „Župa sv. Pavla ap. u Puli – 50 godina“, o pola stoljeća povijesti te župe. Proslava je održana pod geslom: „A sada: ostaju vjera, ufanje i ljubav – to troje – ali najveća je među njima ljubav.“ (1. Kor 13,13) (G.K./Tiskovni ured PPB)

Predstavljanje knjige „Župa sv. Pavla apostola u Puli, 50 godina“

**U četvrtak, 28. lipnja 2018.,
uoči svetkovine svetih Petra i
Pavla apostola, u istoimenoj
pulskoj župi predstavljena
je knjiga „Župa sv. Pavla
apostola u Puli, 50 godina“.**

Nakon večernjega misnog slavlja koje je predvodio o. Ivan Matić, u župnoj je crkvi predstavljena knjiga o 50 godina Župe sv. Pavla apostola u Puli. O društveno povijesnim aspektima vremena nastanka župe govorio je dr. sc. Stipan Trogrlić. O crkvenim prilikama tога vremena govorio je vlc. mr. Ilija Jakovljević, o tehničkim karakteristikama knjige Mirjana Ferenčić, a na kraju se, s još ponekim povijesnim detaljima te prigodnim zahvalama, okupljenima obratio župnik, preč. Milan Mužina.

Dr. sc. Stipan Trogrlić prikazao je širi društveno-povijesni kontekst vremena osnivanja Župe sv. Pavla počevši od potpisivanja „Protokola o razgovorima koji su vođeni između predstavnika Vlade SFRJ i predstavnika Svete Stolice“, koji je potpisani u Beogradu 1966., a koji je bio rezultat nastojanja državnoga vrha da se u razgovorima sa Svetom Stolicom urede odnosi između države i Crkve. Time se jugoslavenska Vlada obvezala jamčiti Katoličkoj Crkvi u Jugoslaviji slobodu vr-

šenja vjerskih poslova i vjerskih obreda. Organí društveno-političkih zajednica – od općina i kotareva do republike i federacije – dužni su osigurati svim građanima primjenu zakonskih odredaba gledaju poštivanja vjerskih sloboda. Da to u praksi nije baš tako izgledalo, pokazao je na primjeru ponašanja lokalne vlasti kada je Biskupski ordinarijat zatražio dopuštenje za održavanje Biskupijskoga Euharistijskog kongresa u Puli, u Arene 1967. godine. Zamolba je odbijena s više razina, uz poprilično neutemeljena obrazloženja. Predavač je ukratko na još nekim primjerima prikazao narav odnosa lokalnih vlasti prema Crkvi i biskupu Nežiću, koji je čak bio pozvan na saslušanje. Odluka da se Porečkoj i Pulskoj biskupiji dodijeli teren za izgradnju crkve, župnoga stana i biskupske rezidencije u novome pulskom naselju Vidikovac, površine 7000 m², zapisana je 3. studenoga 1969. Pastoralne su potrebe nametale izgradnju crkve i župnoga stana na području Vidikovca – naselja koje se naglo širilo, a koje je bilo bez sakralnoga objekta. Od 1968. služba Božja obavljala se u privatnoj kući u Primorskoj ulici. Podizanje biskupske rezidencije u Puli bilo je uvjetovano nalogom Kongregacije za biskupe da biskup Nežić prijede na stalno

rezidiranje u Poreč (dotad je boravio u Pazinu) sa zadatkom vođenja brige oko izgradnje biskupske rezidencije u Puli, podsjetio je dr. Trogrlić. Stvar oko dobivanja terena za izgradnju spomenutih crkvenih objekta odvijala se dosta brzo, ako se u obzir uzme činjenica da je prvi razgovor između predstavnika biskupije i općine gledaju toga pitanja obavljen je u Puli 4. ožujka 1969. Velike zasluge na tome polju pripadaju Vjekoslavu Cvrlji, jugoslavenskomu izaslaniku pri Sv. Stolici, koji je intervenirao kod općinara u Puli kako bi se omogućila izgradnja rezidencije. Budući da su predstavnici općine zahtijevali podizanje „monumentalne crkve“ jer će se u naselju podizati velike zgrade, biskup Nežić je predložio „salamonsko“ rješenje: da se zgrada župne kuće i biskupske rezidencije nasloni na crkvu i tako postigne „impozantan slogan“, što je na kraju i prihvaćeno. Poznajući materijalnu situaciju, Nežić se branio od prijedloga o monumentalnoj crkvi, upozoravajući na činjenicu da ondašnje socijalističko društvo nije prizeljkivalo izgradnju velebnih crkava. Kada se povala riječ o pronalaženju sredstava za gradnju, predstavnici općine izjavili su kako će sredstva ustupiti papa. Na ovu je izjavu mons. Nežić odgovorio da papa

nema novaca jer je pomagao Bijafri. Na primjedbu Tomislava Ravnića, ravnatelja Općinskog zavoda za urbanizam, koji je istaknuo kako bi biskupija u tu svrhu mogla nešto prodati, Nežić je spomenuo crkveno zemljište u gradskoj četvrti Pragrande, površine 6 ha, koje je bilo nacionalizirano i pretvoreno u vrtove, a nalazilo se u vlasništvu biskupije. Ravnić je odgovorio kako će biskupija kao bivši vlasnik moći dobiti 600 – 700 dinara po metru. Nakon dodjele terena Nežić je 29. prosinca 1969. posjetio imovinsko-pravni odjel Općine Pula radi utancačivanja nekih stvari. Po preporuci odvjetnika Zlatka Kuntarića zatražio je da pulska općina denacionalizira protupravno nacionalizirano zemljište „Pragrande“ te da ga upotrijebi za pokrivanje troškova izgradnje na Vidikovcu tako da se 14 000 m² iskoristi kao zamjena za dobivenih 7000 m² namijenjenih gradnjni objekata na Vidikovcu. Dio bi se prodao, a dobivena bi se naknada upotrijebila i za isplaćivanje komunalnih obveza biskupije prema Fondu za komunalne poslove. Ako bi nakon podmirivanja komunalnih obveza od prodaje Pragrandea ostalo još novčanih sredstava, ona bi se vratila biskupiji. Mons. Vladislav Premate, predsjednik Odbora za izgradnju na Vidikovcu, 2. ožujka 1970. javio je mons. Nežiću kako je od općine primio sve što je potrebno, uključujući i isplatu za preostalo zemljište. Tako je učinjen prvi korak za gradnju današnje župne crkve sv. Pavla na Vidikovcu, zaključio je dr. Troglić.

Vlč. mr Ilija Jakovljević

Nakon dr. Troglića okupljenima se obratio vlč. mr Ilija Jakovljević, vicepustulator u kauzi za kanonizaciju bl. Miroslava Bulešića. On se također osvrnuo na vrijeme osnivanja Župe sv. Pavla, ali stavivši posebno naglasak na nastojanja biskupa Nežića da Pulu u tim godinama vjerski oživi. Iznio je i podatak iz Nežićeva dnevnika da je on izgradnju crkve i Biskupijskoga centra na Vidikovcu stavio pod nebesku zaštitu Miroslava Bulešića i Egidija Bulessija. Mi danas govorimo o Puli kao gradu suživota, gradu koji je bogat po svojoj različitosti, kako u etničkom, tako u vjerskom, kulturnom smislu. Međutim, taj grad do prije nekoliko desetljeća bio je grad isključivosti, grad u kojem su kršćani kao na svojim početcima bili izloženi mučeništвима, progonima, istaknuo je vlč. Jakovljević. Svećenici, vjernici, nisu se dali zastrašiti, već su pobožno i marljivo nasljedovali svoga učitelja Isusa Krista i nastojali sva-kom čovjeku donijeti radosnu vijest spa-senja. Crkva, župa, na Vidikovcu rađala se u porodajnim bolima, ali biskup Nežić i svećenici grada Pule nisu posustali. Sva-

ki svećenik koji je tada službovao u Puli dao je svoj doprinos: Barković, Ferenčić, Premate, Mužina, Krebel. Taj je njihov rad vidljiv i danas, vidljiv je u proslavi pedeset godina ove župe. Ova knjiga, koju danas predstavljamo, govori samo djelomice o djelovanju Crkve u ovom gradu i ovoj župi, precizirao je vlč. Jakovljević. Vidikovac nije samo obična župa nego je od prvoga projekta da postane sjedište biskupa u Puli, postala puno više. Istina, biskup se nije nastanio, ali će se možda u budućnosti nastaniti na području ove župe (Vila Idola). No, župa je postala mjesto gdje se nalazi svećenički dom, sjemenište, razne udruge... Iznad svega, na ovom se mjestu pedeset godina slavi Boga. Župa sv. Pavla nije samo jedna „obična“ župa nego je to župa s velikim pastoralnim izazovima. Ono što je u njoj sijano 50 godina, počinje donositi prve veće plodove: ne samo krštenja, pričesti, krizme, vjenčanja nego i Mlade mise, a iznad svega ovo je jedno od onih svetih mjesta u gradu Puli. Kako je prekrasno citati da je za polnočku 1981. toliko bilo ljudi na Vidikovcu da se misa morala služiti vani, a oltar je bio posudio vlč. Atilije Krajkcar, tada župnik u Ližnjalu. Trebalo je biti misionar Puli u vrijeme komunizma i puno pretrpjeli za vjeru, ali i danas. Ovih sam dana razgovarao s nekim kojima su bili uključeni kao gradski činovnici ili partijski rukovodioci oko gradnje ove crkve. Svi se danas hvale, ali tada je malo njih bilo iskreno, nisu vjerovali da će ovo biti duhovni dom naselja Vidikovac. Zapravo, uspostavljanje župe i gradnja Crkve bili su jedan, ako tako mogu reći, test i Crkvi i društvu, hoće li projekt nove župe opravdati svoju svrhu ili neće. Ako čitamo kroniku ove župe, a mislim da bi svaka obitelj ne samo u ovoj župi nego i šire trebala imati ovu knjižicu, vidimo kako se sijalo sjeme Božje rijeći i kako je brzo počelo donositi plodove, zaključio je vlč. Jakovljević.

Mirjana Ferenčić, grafička urednica, osvrnula se na tehničke karakteristike te knjige meka uveza koja ima 96 stranica i 106 fotografija koje su većinom preuzete iz 6 knjiga župne kronike. Ona je izrazila zadovoljstvo što je imala prigodu zaviriti u knjige župne kronike koje su doista neprocjenjiva povjesna svjedočanstva. Također se ukratko osvrnula na iskustvo izrade monografije o vlastitoj župi. Naine, ona dolazi iz Župe sv. Lucije Pazinske koja je nedavno obilježila 25 godina postojanja.

Preč. Milan Mužina

Na kraju se okupljenima prigodnim zahvalama obratio i sam župnik, preč. Milan Mužina koji je u emotivnu tonu ispričao još nekoliko trenutaka i isku-

stava koja nisu zapisana ni u knjizi ni u kronikama, ali koja su trajno pohranjena u srcima onih koji su ih doživjeli u pola stoljeća života te župe, osobito u njezinim početcima. Vlč. Mužina je, kako je napomenuo, bio drugi i četvrti župnik ove župe. Prvi je župnik bio vlč. Lucijan Ferenčić te vlč. Marcel Krebel koji je sam župom upravljao koliko i ostala dva župnika zajedno, četvrt stoljeća. Stranice ove knjige sažetak su prvih pet desetljeća postojanja Župe sv. Pavla apostola u Puli. Tim se izdanjem željelo odati priznanje svim dosadašnjim župnicima koji su u pola stoljeća postojanja ove župe u nju ugradili svoja svećenička nastojanja. No, to je nadasve priznanje župljanima koji svojim svesrdnim angažmanom i nesobičnim darivanjem sebe, svoga vremena, rada, znanja, sposobnosti pa i materijalnih dobara svakodnevno realiziraju od najmanjih sitnica do najvećih projekata te tako životom pokazuju da je župa za njih zaista – zajednica, šira obitelj koja je vrijedna truda, kao važan dio njihova osobnoga i obiteljskog života.

U prilog tome mnogo govori i činjenica da su gotovo svi članovi uredničkoga vijeća župljani Župe sv. Pavla. Rad na ovoj knjizi bio je, za sve one koji su sudjelovali, vrijedno iskustvo upoznavanja ili prisjećanja povijesti ove župe, ali i širega crkvenog i povjesnog konteksta vjerskog života i života Crkve na tim prostorima. Spomenka Bistričić je zajedno sa župnikom odradila prvu selekciju zapisa iz župne kronike. Sven Gerenčir, Vedran Vlahović i Goran Pitinac zasluzni su za digitalizaciju teksta, a lekturu je obavila Marija Blažić. Za prijelom, grafičko oblikovanje, digitalizaciju fotografija i tisak bila je zadužena Tiskara i knjigovežnica Ježtisak iz Ježenja. Većina je fotografskoga materijala preuzeta iz župne kronike, a pojedini su materijali ustupljeni iz Biskupijskoga arhiva u Poreču. Na kraju predstavljanja posebno je priznaje iskazano župniku, preč. Miljanu Mužini, za ideju i poticanje da se krene u realizaciju toga izdanja. On je pomno pratio svaki detalj nastajanja ove knjige, brzo i mudro procjenio različite prijedloge te u trenutku donosio potrebne odluke. U konačnici je „amenovao“ svaki aspekt ovoga izdanja te stoga ova knjiga na svojim stranicama nosi bilježnjak pastoralnog stila. Ovaj kratki povijesni pregled o pet desetljeća postojanja župe vrijedan je zapis koji će svi župljani rado imati u svome domu te se na ovim stranicama prisjetiti nekih trenutaka, osoba i događaja iz prošlosti. Neka ovo bude uzor i poticaj i drugim župama da istraže i zapišu svoju povijest koja nas mnogočemu može naučiti u sadašnjosti. (G. Krizman/ Tiskovni ured PPB)

Međunarodni simpozij – 200. obljetnica donošenja relikvija u Vodnjan

UVodnjanu je, u četvrtak, 21. lipnja 2018., održan međunarodni simpozij povodom obilježavanja 200. obljetnice donošenja relikvija u Vodnjan. Predavanja o relikvijama i njihovu štovanju iz povjesno-političke, vjerske, ekumenske, antropološke i forenzičke perspektive te o viziji buduće prezentacije vodnjanskoga sakralnog blaga iznijeli su renomirani stručnjaci iz Hrvatske i susjednih zemalja. Simpozij, koji je održan u Palači Bradamante, u sjedištu Zajednice Talijana Vodnjan, organizirali su Župni ured sv. Blaža Vodnjan i Grad Vodnjan. U uvodnim pozdravima okupljenima su se obratili: župnik Marijan Jelenić, gradonačelnik Vodnjana Claudio Vitasović, predsjednik Zajednice Talijana Sandro Manzin, dožupanica Istarske Županije Giuseppina Rajko te porečki i pulski ordinarij mons. dr. Dražen Kutleša.

U povijesti Crkve uvijek se eštovalo ono što je bilo sveto, *hagios*, što znači biti odvojen od svijeta, podsjetio je biskup u svome obraćanju. Svetci na poseban način simboliziraju tu odvojenost, a relikvije su veza s tim svetcima. Zaželio je svima da što bolje upoznaju svoju prošlost te podsjetio da ta prošlost obvezuje u sadašnjosti i budućnosti. Osim stavljanja naglaska na neke stvarne, konkretnе znanstvene činjenice, podsjetio je ordinarij, potrebno je sagledati daleko veću, dublju poruku koju nam relikvije upućuju. Te relikvije simboliziraju one ljude koji su živjeli svetim životom, a nerijetki su dali svoje živote za druge ljude. Zato što su bili dobri i živjeli svetim životom, mi ih danas čestimo i želimo im se nekako približiti jer u njima vidimo odraz Isusa Krista kojega su oni slijedili. Ako budemo tako razmišljali, onda će i ove relikvije imati utjecaja na naš život, to je ono najvažnije. Biskup je pozvao okupljene da se potrude biti dostojni i da znaju iščitati poruku na koju nas te relikvije upućuju. Mons. Kutleša je, uz zahvalu organizatorima, posebno istaknuo priznanje župniku Jeleniću, zahvalivši mu na njegovu trudu i svemu onome što on ovih 40-ak godina čini za ovo mjesto i za ovaj fenomen. Nadamo se da se neće umoriti i da će dalje nastaviti, zaključio je biskup. Župnik Jelenić je za duhovni početak simpozija odabrao Himan Duhu Svetomu, a potom je kao iznenađenje okupljenima prezentiran kratki doku-

mentarni film o kanonskoj rekogniciji i znanstvenim istraživanjima provedenim na relikvijama devet svetaca i triju svecica, sveukupno 199 osteofragmenata, koji su javnosti prvi put prezentirani ove godine u veljači, o blagdanu sv. Blaža.

„Društveno-političke prilike u vrijeme donošenja relikvija iz Venecije“

Radni je dio simpozija otvorio dr. sc. Stipan Trogrlić iz pulske podružnice Instituta za društvene znanosti Ivo Pilar izlaganjem „Društveno-političke prilike u vrijeme donošenja relikvija iz Venecije“. On je izrekao kratak presjek društvene i političke situacije u Europi prije dvaju stoljeća, istaknuvši kako je tada Istra, pod vlašću Austro-Ugarske Monarhije, bila podijeljena na 17 kotara, od kojih je Vodnjan bio jedan. U smislu crkveno-teritorijalnoga ustroja na području Istre tada se nalazilo 7 biskupija. Prema povijesnim je podatcima Vodnjan u to doba imao 3680 duša. U vrijeme donošenja svetih tijela u Vodnjan Europa proživiljava prve godine restauracije i početak nastojanja da se spriječe promjene izazvane Francuskom revolucijom i Napoleonovim ratovima i osigura povratak feudalnih društvenih struktura i uređenja. Sadržaj i smjer politici odredio je Bečki kongres. Uokvireni austrijskom restauracijom, Istra i Vodnjan prolaze vrijeme u kojem je državno upravno-teritorijalno ustrojstvo kao i ono crkveno

te je politički sustav stavljen u službu sveobuhvatne kontrole središnje vlasti, rekao je dr. Trogrlić.

„Štovanje relikvija u Katoličkoj Crkvi“

O temi „Štovanje relikvija u Katoličkoj Crkvi“ govorio je prof. dr. sc. Ante Crnčević s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Relikvija u teološkome ključu čitanja nije ono što je ostalo od svetčeva života nakon njegova vremena, već u njoj gledamo ono što je preteklo preko njegova vremena, ono što ga u vjeri Crkve čuva živim i u vremenu nakon njega, kazujući da vrijeme, kao ni smrt, ne dokidaju ono što je u krštanstvu vrijedno spomena i čašćenja. Kršćansko je čašćenje svetaca i njihovih relikvija tijesno povezano, kako u povijesnom razvoju, tako i u teološkome gledanju. Dr. Crnčević pojasnio je da su relikvije zajedno s mjestom mučeništva i mjestom ukopa, *depositio*, izvorno nudile tek mjesto čašćenja svetih mučenika, dok zasebno ostatci i mjesto nisu bili predmet čašćenja. Važno je posvjestiti da čašćenje svetaca ne izrasta iz brige o relikvijama, nego su čašćenje svetaca i vjera u zajedništvu s njima urodili osjetljivošć i brigom za ono što čuva spomen na njih. Istaknuo je kako i najvažnije kršćanske relikvije, Kristova križa i platna u koje je bilo umotano njegovo tijelo, bivaju prepoznate te oko 4 stoljeća prigodom iskapanja Golgotе u doba cara Konstantina. Ti su elementi,

povezani s Kristovim životom, postali relikvijom nad kojom je moguće uvijek iznova promišljati o čudesnosti Božjega očitovanja ljudima te o njegovoj brizi da svaka ludska sumnja bude izlječena spoznajom Božje spremnosti da bude uvijek toliko malen da bi bio vjerovan i od ljudi prihvaćen radi njihova spasenja, istaknuo je dr. Crnčević.

„Štovanje relikvija u Pravoslavnoj Crkvi“

Arhimandrit ekumenskoga patrijarhata pravoslavne nadbiskupije Italije i Malte Athenagoras Fiesolo na talijanskom je govorio o temi „Štovanje relikvija u Pravoslavnoj Crkvi“. On je izrekao izuzetno sadržajno i bogato predavanje te je na brojnim primjerima opisao način pristupanja i tretiranja relikvija, posebno u svezi s postupcima kanonizacije, u Pravoslavnoj Crkvi.

Povjesničar umjetnosti i licencirani vodič iz Beča dr. Anto Nadj pokušao je svojim izlaganjem dati odgovor na pitanje što suvremenom čovjeku znači sveto. Primjerima različitih istraživanja na tu temu te iznoseći brojne podatke glede sakralnoga turizma, rekao je zanimljive podatke o tome kako suvremen čovjek proživljava, a time i gradi svoj odnos prema svetome, ali i o tome što današnji čovjek smatra svetinjom.

„Povijesti relikvija u Vodnjanu“

O Povijesti relikvija u Vodnjanu govorio je vodnjanski župnik Marijan Jelenić. Kao što je u uvodnim pozdravima istaknuo ordinarij Kutleša, preč. Jelenić ključna je osoba u predstavljanju fenomena vodnjanskih relikvija. On je tijekom proteklih četiriju desetljeća, i u vremenima kada je to bilo opasno i za osobnu slobodu, ulagao svoje napore u očuvanje, što dostačnije predstavljanje i promicanje vodnjanskih relikvija. Župnik je podsjetio na pronalaska, istraživanja i prezentiranja relikvija te spomenuo brojne osobe i institucije koje su u raznim trenutcima tih procesa imale ključnu ulogu. Podsjetio je da je relikvije u Vodnjan donio slikar Gaetano Gessler nastojeći ih tako sačuvati od opasnosti koja im je prijetila od francuskoga revolucionarnog pokreta koji je svoj utjecaj široj diljem Europe.

„Zatvaranje relikvija od strane Gaetana Gresslera u Veneciji“

Sandro Manzin, nadovezujući se na predavanje preč. Jelenića, izrekao je izlaganje na temu „Zatvaranje relikvija od strane Gaetana Gresslera u Veneciji“, podsjetivši tako na osobu koja je bila oruđe u rukama povijesti jer su zahvaljujući njegovoj promisli, relikvije stigle u Vodnjan.

„Uloga svetaca za uljuđenje ljudske zajednice u globalacijskoj civilizaciji“

bio je naziv izlaganja koje je održao Darko Grden, novinar Glasa Koncila iz Zagreba.

Nakon prvoga dijela održana je konferencija za medije na kojoj su sudjelovali: biskup u miru mons. Ivan Milovan, župnik Jelenić, dijecezanski sudski vikar preč. mr. Ilija Jakovljević te novinarka i urednica Vesna Jurić Rukavina. Biskup je istaknuo kako su relikvije za jednu biskupiju veliko zadovoljstvo, ali i velika odgovornost. Župnik Jelenić je izvjestio o planovima izgradnje kripte i virtualnoga svetišta te o objavljinju monografije o vodnjanskim relikvijama. Preč. Jakovljević podsjetio je na nedavno objavljenu novu uredbu Kongregacije za kauze svetaca kojom se propisuju propozicije za čuvanje i štovanje relikvija.

„Antropološka obrada vodnjanskih relikvija“

Predavanje pod naslovom „Antropološka obrada vodnjanskih relikvija“ održale su zajedno doc. dr. sc. Željana Bašić i doc. dr. sc. Ivana Kružić sa Sveučilišnoga odjela za forenzične znanosti Sveučilišta u Splitu koje su se osvrnule na dosad održana znanstvena istraživanja provedena na vodnjanskim relikvijama.

„Civilizacijski trenutak teologije žene“

Drugi dio simpozija započeo je izlaganjem hrvatske zastupnice u Europskom parlamentu Marijane Petir na temu „Civilizacijski trenutak teologije žene“. Upravo u ovoj značajnoj 200. obljetnici prijenosa relikvija iz Venecije u Vodnjan, među kojima se nalazi čak 46 svetica, jedinstvena je prilika za progovoriti o značaju i položaju žena u povijesti, sadašnjosti i budućnosti naše Crkve, ali i cijelog društva, rekla je Petir. Tijekom čitave povijesti kršćanstva, od samih njegovih začetaka te prvih kršćanskih zajednica pa do današnjeg suvremenog trenutka upravo su žene, bake, majke, kćeri bile najvjernije prenositeljice vjere i čuvarice tradicije. Doista, kada govorimo o ženi u Crkvi, onda govorimo o većinskoj polovici Božjega naroda koja još uvijek nije u potpunosti našla svoje pravo mjesto u Crkvi, a u nekim aspektima ni u društvu, u kojоj se kriju beskrajna snaga i mnogostrukne mogućnosti. Potom se kratko osvrnula na starozavjetni i novozavjetni pogled na ženu, a citiranjem vatikanских dokumenata podsjetila je na stavove nekoliko rimskih prvosvećenika na tu temu. Govoreći o ulozi žene i njezinu mjestu u suvremenom društvu, istaknula je da se s pravom može zaključiti kako

su upravo dugogodišnja marginalizacija, relativizacija i diskriminacija žene glavni uzročnici promjena i pokreta koje danas viđamo na globalnoj sceni. Međutim, treba imati na umu kako odgovor leži upravo u razumijevanju izazova s kojima se današnja žena suočava, ali i njenoj podršci u „re-otkrivanju“ i očuvanju njezina dostojanstva. Slika i uloga žene već su se promijenile, i još se uvijek mijenjaju – upravo je stoga ključan ovaj povijesni trenutak za daljnja promišljanja, kao i za iskazivanje duboka poštovanja prema relikvijama čije preseljenje na današnji dan slavimo, a na osobit način ovih 46 svetica koje su svojim životnim primjerom zauvijek u povijest čovječanstva i kršćanstva utkale neizbrisiv trag i ostavile dubok primjer ženske snage i živuće vjere, zaključila je Petir.

„Virtualno Svetište Vodnjan“

Predavanje o projektu „Virtualno Svetište Vodnjan“, koje su pripremili prof. dr. sc. Šime Andelinović sa Sveučilište u Splitu i izv. prof. dr. sc. Ivan Zoraja s Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje u Splitu, u kratkim je crtama predstavio preč. Jelenić jer predavači nisu bili u mogućnosti biti prisutni na simpoziju.

„Forenzična znanost i relikvije“

Dr. sc. Andrea Ledić, dipl. ing., načelnica Centra za forenzičko ispitivanje, istraživanje i vještačenje „Ivan Vučetić“, Ministarstva unutrašnjih poslova i Ureda za forenzične znanosti Sveučilišta u Zagrebu, održala je izlaganje „Forenzična znanost i relikvije“ predstavivši mogućnosti Centra te izrazivši radost da su se mogli uključiti svojom stručnošću u „sređivanje“ vodnjanskih relikvija.

„Rekognicija vodnjanskih relikvija – nova istraživanja“

Izv. prof. dr. sc. Zdravka Hincak Daris s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Ureda za forenzične znanosti istoga sveučilišta predstavila je izlaganje na temu „Rekognicija vodnjanskih relikvija – nova istraživanja“. Predstavila je način i metode rada na relikvijama u Vodnjanu te spoznaje do kojih se došlo tijekom rada.

„Sakralna baština Vodnjanu u medijskom prostoru“

Novinarka i urednica s Hrvatske radio-televizije, koja je ujedno i članica Povjerenstva za znanstvenu obradu, konzervaciju i prezentaciju relikvija u Vodnjanu, Vesna Jurić Rukavina govorila je o medijskoj praćenosti fenomena vodnjanskih relikvija u izlaganju pod naslovom „Sakralna baština Vodnjanu u medijskom prostoru“. Ona je istaknu-

la da se novinari nalaze pred izborom hoće li u sve ubrzanjem svijetu trećega tisućljeća odabrat konstruktivno djelovanje na strani dobra. Naglasila je nadalje potrebu bolje edukacije medijskih djelatnika u specijaliziranom djelokrugu izvještavanja o religijskim temama. Višokom je ocjenom ocijenila suradnju s medijima u prezentaciji relikvija, s obzirom na specifičnost sadržaja koje treba približiti javnosti, a u kojem nije bilo senzacionalizma.

O temi „*Vizija i opravdanost prezentacije sakralnog blaga Vodnjana*“ govorile su mag. politologije Mirna Vulin i dipl. novinar Jelena Devčić iz Agencije Kocka d.o.o. iz Šibenika. U prvom su dijelu govorile o uključenju cjelokupne zajednice u ovaj projekt, a u drugom dijelu o dogradnji aneksu za smještaj relikvija i drugih sadržaja. Arheologinja Kristina Džin u svom je interventu podsjetila kako je u Vodnjalu prva sakralna zbirka predstavljena još davne 1974. godine, u doba vladavine političkoga jednoumlja, te da je devedesetih godina prošloga stoljeća ona upotpunjena otvaranjem i drugoga dijela. Time je Vodnjan već tada bio upisan na karti religijskoga i sakralnog turizma. Spominjući planove za inovativne načine predstavljanja sakralne baštine, istaknula je kako te nove strukture, koje postoje u projektima, ne mogu biti izdvajene iz korpusa Crkve. Novi modusi predstavljanja trebali bi upućivati na duhovno i vizualno značenje koje će promatraču približiti život svetaca, a sve ostalo treba prepustiti duhovnosti posjetitelja, naravno, u skladu s postulatima poštivanja kulturne baštine.

Zaključak simpozija izrekao je preč. mr. Jakovljević naglasivši kako u svim budućim koracima očuvanja i prezentiranja relikvija treba pomno paziti da sve bude uskladeno s odredbama Kongregacije za kauze svetih, posebno treba voditi računa o teologiji prostora gdje se relikvije namjerava prezentirati javnosti. To treba biti prostor koji će davati mogućnost razvoja kulta i štovanja, svojevrsna kapela *sanctorum*. Posebno je potrebno, u svemu što se čini glede relikvija, imati na umu da se ih ne smije tretirati kao muzeološke eksponate. Simpozij je, uime Porečke i Pulsko-biskupije, zatvorio mons. Ivan Milovan, umirovljeni porečki i pulski biskup, te zaželio da se rad na projektu zaštite vodnjanskih relikvija i sakralne zbirke nastavi, na dobrobit župe i Vodnjana. Simpozij je završio u popodnevnim satima vođenim razgledavanjem relikvija u župnoj crkvi sv. Blaža. (G. Krizman/Tiskovni ured PPB)

Svetkovina sv. Petra i Pavla u osječkoj konkatedrali

O SIJEK Na svetkovinu sv. Petra i Pavla 29. lipnja 2018. svečano misno slavlje u osječkoj konkatedrali koja nosi titul ovih svetaca predvodio je porečki i pulski biskup u miru Ivan Milovan. Na početku misnoga slavlja svetkovinu zaštitnika konkatedrale i grada Osijeka, drugoga sjedišta Đakovačko-osječke nadbiskupije, čestitao je đakovačko-osječki nadbiskup metropolit Đuro Hranić.

Podsjetio je da svoga zaštitnika slavi i đakovačka prвostolnica te da su sv. Petar i Pavao zaštitnici i grada Đakova, kao i da je ovoga dana Đakovačko-osječka nadbiskupija postala bogatija za devotoricu novih svećenika. Ovom slavlju nazočio je mladomisnik Ivan Kunčević, koji je u ovoj župi obavljao đakonski praktikum. Nadbiskup je zatim na poseban način pozdravio konkatedralnog župnika i dekana Osječkoga zapadnog dekanata Adama Bernatovića, koji je zbog zdravstvenih poteškoća koncelebrirao skriven očima vjernika te mu je poželio potpuno ozdravljenje.

Odgovornost, savjesnost i hrabrost

U koncelebraciji je bio đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit u miru Marin Srakić, uime odsutnoga požeškog biskupa Antuna Škvorčevića, koji je u vrijeme ovoga misnog slavlja zajedno sa srijemskim biskupom Đurom Gašparovićem sudjelovalo na proslavi

60. obljetnice utemeljenja Subotičke biskupije, koncelebrirao je generalni vikar Požeške biskupije Josip Krpeljević, zatim tajnik Apostolske nuncijature u Čileu Večešlav Tumir, generalni vikar Đakovačko-osječke nadbiskupije Ivan Čurić, biskupski vikar za pastoral u gradu Osijeku Vladimir Dugalić, dekan Osječkoga istočnog dekanata Ivan Jurić te svećenici grada Osijeka. Dan zaštitnika grada Osijeka nadbiskup je čestitao prisutnom gradonačelniku Ivanu Vrkiću te predstavnicima lokalne vlasti. Zahvaljujući na dolasku mons. Milovanu, nadbiskup je Hranić, uz uručenje prigodnoga dara, rekao: „Izuzetno Vas cijenimo i poštujemo zbog Vaše ljubavi prema svojoj Porečkoj i Pulskoj biskupiji, prema sveopćoj Crkvi i zbog sinovskoga poštovanja prema Svetome Ocu, ali istodobno zbog Vaše odgovornosti, savjesnosti i hrabrosti koju ste pokazali u posljednjim godinama svoje službe porečkoga i pulskog biskupa. Ostali ste vjerni svojoj savjesti, bez obzira na cijenu, a čini se da i vrijeme pokazuje da ste u tim, za Vas teškim trenutcima, uistinu bili vjerni i pravičnosti i poštenju.“

Da se nanovo rasplamsa vjera u Krista

U svojoj homiliji mons. Milovan prijetio se posjeta sv. pape Ivana Pavla II. Osijeku koji se zbio prije 15 godina, a zatim je nastavio: „Neka nas ne napusti uvjerenje da nad ovim krajem

neprestano bdije sv. Petar, na čijoj je vjeri izgrađena Crkva.“ Dojam je da se Slavonija danas nalazi u sličnim okolnostima kao i sv. Petar za vrijeme boravka u tamnici u koju „sa svakom viješću o odlasku pojedinaca pa i čitavih obitelji iz Hrvatske kao da dolazi sve manje svjetla.“ Tamu šire i ideologije, a za razliku od dosad poznatih, koje su započinjale čak i kao neskrivene političke opcije i režimi, sadašnje su ideologije tako moćne da demokratske političke sustave ponekad čak i prisiljavaju da sudjeluju u promjeni biti čovjeka, stvorenoga kao muškarca ili žene. „Beznađe koje kao da se odasvud širi, čak i oči više nemaju snage tragati za svjetлом“, rekao je. Podsjecajući kako je u misnom čitanju Petra, koji je zaspao, anđeo udario u rebra, mons. Milovan je posvijestio kako se radi o udarcu u mjesto koje je, simbolično, odabrao Stvoritelj za svoj stvaralački čin te je time probudio i Petra i njegovu vjeru koja ga je izbavila iz tamnice. „Nad Hrvatskom, Slavonijom i Osijekom bdije i zagovor sv. Pavla, koji zanosno svjedoči da ga je Gospodin izbavio iz lavljih ralja“, rekao je mons. Milovan, „pogotovo danas kada zloguko nad Slavonijom lebdi pitanje mnogih hrvatskih branitelja i ljudi koji su sudjelovali u teškom boju: ‘Je li se isplatilo toliko ginuti i toliko zla trpjeti za hrvatsku slobodu ako nam je danas tako loše?’ Naime, iako ovaj naraštaj od ratnih strahota dijeli više od dvaju desetljeća, ratne rane kao da peku jače ako je sadašnjost teža, ako je prati i egzistencijalno i duhovno ugrožavanje čovjeka i kraja.“ Porečki i pulski biskup potom je podsjetio na mučeništvo bl. Miroslava

Bulešića koji je izgarao za Krista, Crkvu i svoj narod te je bio ubijen baš kada je kao tajnik Svećeničkoga zbora sv. Pavla bio u službi biskupova izaslanika na „krvavoj krizmi u Lanišću“. „Upravo iskustva sv. Petra i Pavla, koje je osobito štovao i bl. Miroslav, njihovo dijete u mučeništvu, kao da premošćuju vrijeme od gotovo dvije tisuće godina i ulaze u tamnicu, a neki će reći i ralje, današnjega doba te nam otkrivaju novo svjetlo. Radije nego da samo evidentiramo suvremene probleme i mirimo se s njima, shvatimo ih kao snažne udarce u hrvatska i slavonska rebra pa da se probudimo te da se nanovo rasplamsa stoljećima baštinjena vjera u Krista, uz koju se čovjek jedino može izbaviti iz svakoga ropstva“, poručio je okupljenima mons. Milovan i nastavio: „Molimo Boga da nikada ne smetnemo s uma da nisu vjeru gradili ni divni običaji

ovoga kraja, ni opjevana hrabrost ovoga čovjeka, ni obiteljski život koji je opstao u bogatstvu ove plodne zemlje, nego je sve to bilo moguće zahvaljujući upravo vjeri u kojoj je rastao i stasao hrvatski i slavonski čovjek; vjeri apostolskoj, vjeri petrovskoj i pavlovskoj koja nadilazi tegobe svakoga vremena i u Božjem zagrljaju sigurnost traži za svakoga čovjeka.“ Istimčući kako je potrebno vratiti povjerenje u ljude i u zemlju, vratiti povjerenje u brak i obitelj, mons. Ivan posebno je poručio kako je „njaprije potrebno vratiti se Bogu, a onda će i čovjek i zemlja doći k sebi“. Misno je slavlje svečanim liturgijskim pjevanjem animirao Mješoviti konkatedralni zbor pod vodstvom s. Branke Čutura, uz orguljsku pratnju Dalibora Ratića. (*Martina Kuveždanin/Tiskovni ured Đakovačko-osječke nadbiskupije*)

DUGI PUT

Ljubav je ukrižena u *vertikalnu ljubav* prema Bogu i *horizontalnu ljubav* prema bližnjima. Na vjeronauku smo poučavani dvije zapovijedi ljubavi: *Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom. Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe*. Zanimljivo je zaviriti u *povijest nastanka* ovih dviju zapovijedi. Prva je nastala u starom Izraelu. Taj je neznatni narod primio objavu *jednoga Boga*. Taj se Bog približio narodu i objavio svoje ime: *Jahve*. Onaj koji jest. Oslobodio je narod iz okrutnoga egiptskog ropstva, ropstva kakvo više ne možemo ni zamisliti, i dao mu zapovijed da Ga ljubi. *Slušaj Izraele, Jahve je Bog jedini. Zato ljubi Jahvu, Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom*. Tu je zapovijed narod pretvorio u molitvu koju triput na dan ponavlja. I danas narod moli tu molitvu. Neki je

nose zapisanu na rukama i na čelu. Ne može se proći modernim Jeruzalemom, a da se ne susretne na desetke Izraelaca koji nose kutijice u kojima je ta molitva. U svakoj njihovojo prodavaonici može se kupiti kutijica sa slovom Š koja se stavlja na kućne dovratnike. To je taj Šema. Slušaj, Izraele! Ljubi Jahvu! Molitva Šema ne spominje bližnje. Šema pozna samo vertikalnu ljubav prema Bogu. Na tu *vertikalnu motiku*, ljubavi prema Bogu, obješen je jedan Čovjek koji je raširio ruke u *horizontali*. To je Isus Krist. On je donio novu zapovijed: *Ljubite jedni druge kao što sam ja ljubio vas*. U toj zapovijedi ne spominje ljubav prema Sebi kao Bogu. Ljubav prema Bogu je ispunjena u Njemu. Ona se podrazumijeva. Ljubite bližnje. Sve ljude. Ljubite neprijatelje. Povijest je tih dviju zapovijedi išla tako da se prva pojавila petnaest stoljeća prije druge. Trebalo je petnaest stoljeća poučavati jedan mali narod da ljubi Boga. Tek kada su naučili tu lekciju, objavljuje im se druga zapovijed: *ljubite bližnje kao same sebe*. Ljubav prema Bogu proširivala im je

srce. To je *prošireno srce* moglo obuhvatiti i bližnje. Na križu je Kristovo srce bilo *probodeno*, od kraja *prošireno*. To je puna ljubav. Potpuna ljubav. Ljubav do kraja. Cjelovita ljubav. Sveobuhvatna ljubav. Jedina prava ljubav. Autentična. U ključu se te povijesti može čitati i naša *osobna povijest*. Najprije nas Bog poučava da ljubimo Njega. Kada se naučimo ljubiti Njega, proširuje nam se srce na ljubav prema našim bližnjima i neprijateljima. To je *dug put*. Put pun *slušanja*. Šema. Put zajedničkoga hoda s Isusom Kristom. To je put Križa. Umiranja sebi. Krist je umro za nas da mi više ne živimo za sebe nego za Onoga koji je umro za nas i za one za koje je On umro i uskrsnuo. A Njegovi su *svi ljudi*. Njegova škola nije samo Riječ. Njegova je škola Križ. Njegove raširene ruke na križu. *Proboden bok*. Kalež ne-izrecive patnje. Njegova smrt i uskrsnuće. Njegov duh životvorni. Njegova ljubav prema nama. On nas ljubi ovakve kakvi jesmo. Do kraja.

Biskup Tomo Vukšić: „Svetkovina sv. Tome blagdan je vjere“

„Sveti Toma nadahnjuje vjernike ove biskupije, ali i sve kršćane, na osobit način u trenutcima ljudskih i vjerničkih nesigurnosti te u časovima kada traže sigurne odgovore na otvorena pitanja, koja im se nametnu u određenom trenutku. Stoga je svetkovina svetoga Tome apostola, osim što je sjećanje na velik lik jednoga od prvih izravnih Isusovih učenika, za sve nas prvenstveno blagdan vjere“, rekao je biskup Tomo Vukšić predvodeći misu u pulskoj katedrali.

PULA Svetkovina sv. Tome apostola, zaštitnika Pulskog biskupije i grada Pule proslavljena je u utorak, 3. srpnja 2018. svečanim koncelebriranim večernjim misnim slavljem u pulskoj stolnoj crkvi, katedrali Uznesenja Marijina. Misu je predvodio mons. dr. Tomo Vukšić, vojni ordinarij u Bosni i Hercegovini, uz koncelebraciju umirovljenoga porečkog i pulskog biskupa mons. Ivana Milovanu te dvadesetak svećenika. Misu je nazočio gradonačelnik Boris Miletić sa suradnicima, rektor pulskoga sveučilišta

Alfio Barbieri, načelnik Policijske uprave istarske Alen Klabot te predstavnici drugih javnih ustanova i institucija. Nakon mise je, na Trgu sv. Tome ispred Katedrale, podno zvonika, održan koncert duhovne glazbe. Svetoga Tomu za svoga su nebeskoga zaštitnika izabrali vjernici ove biskupije još u vrlo davna vremena sa željom da ih primjer ovoga svetog Kri-

stova svjedoka nadahnjuje, vodi, hrabi i potiče na putu Isusovih sljedbenika i svjedoka. U tom naslijedovanju Isusa, sveti Toma nadahnjuje vjernike ove biskupije, ali i sve kršćane, na osobit način u trenutcima ljudskih i vjerničkih nesigurnosti te u časovima kada traže sigurne odgovore na otvorena pitanja, koja im se nametnu u određenom trenutku. Stoga je

svetkovina svetoga Tome apostola, osim što je sjećanje na velik lik jednoga od prvih izravnih Isusovih učenika, za sve nas prvenstveno blagdan vjere. Vjere koja se rađa samo u susretu s Isusom, rekao je propovjednik. Biskup je nadalje analizirao vjeru apostola koja se rodila i rasla u njihovu svakidašnjem životu s njim. Nakon razapinjanja, nakon rastanka s Isusom, obuze ih strah i malodušje no, kada im se ponovno ukazao, kada ih je Uskrsli posjetio, njihova je vjera ponovo osnažila. Toma nije bio s njima, no poput njih i on je, kada ga je vidoio, povjerovalo. Drugim riječima, i nema baš bitne razlike između Tomine reakcije i reakcije ostalih apostola jer svi su zapravo povjerovali tek nakon što su „vidjeli“. Stoga se više radi o različitom vremenu u kojem se rađa njihova vjera negoli o razlici sadržaja i načina, rekao je mons. Vukšić. Biskup je napomenuo kako je taj najpoznatiji ulomak gdje se spominje sveti Toma, samo jedna od triju zgoda iz istoga Ivanova evanđelja u kojima sveti Toma govori. One na svoj način upotpunjaju naša saznanja o njemu, dopunjaju sliku o ovom Isusovu apostolu i ističu posebnost Tomina karaktera. Prva zgora u kojoj sveti Toma govori jest događaj smrti Lazara, Isusova prijatelja iz Judeje, i čudo njegova povratka u ovozemaljski život po Isusovu djelovanju. Isusu se želi vratiti iako su ga ondje nedugo prije toga htjeli kamenovati. Učenici ga odgovaraju od toga nauma, no on je odlučan i tu sv. Toma iznosi svoj čvrst stav Isusova sljedbenika riječima: „Hajdemo i mi umrijeti s njim!“ Druga se zgora u kojoj Toma govori dogodila na Posljednjoj večeri. Tada je Isus, uoči svoje smrti i odlaska s ovoga svijeta, tješio vrlo zabrinute i uznemirene učenike. Na njegove riječi: „Neka se ne uznemiruje srce vaše! (...) Idem pripraviti vam mjesto. A kamo ja odlazim, znate put“ „Toma se ne srami priznati da ne razumije pa pita: „Gospodine, ne znamo kamo odlaziš. Kako onda možemo put znati?“ Kao odgovor na to njegovo pitanje dobili smo Isusovu temeljnu pouku, koja je velik izazov za svakoga njegova sljedbenika i za svakoga vjernika, posebice u mjeri u kojoj se želi postići vječno spasenje: „Ja sam Put, Iština i Život: nitko ne dolazi Ocu osim po meni.“ Zahvaljujući upravo Tominu pitanju, znamo da samo Isusov način i put vode ljudi do Oca Nebeskoga, rekao je biskup Vukšić. U Ivanovu evanđelju apostol Toma govori treći put u opisu dvaju Isusovih ukazanja, pri čemu je Toma kod prvoga ukazanja odsutan, a kod drugoga prisutan, podsjetio je propovjednik. I dok su ostali, na dan uskrsnuća, u strahu od Židova bili iza zatvorenih vrata, Toma je bio drukčiji i nalazio se negdje vani. Zna-

tiželjan, kakav je bio, vjerojatno je išao tražiti odgovore na nova pitanja koja su nastala i nedoumice koje je želio riješiti. Stoga je, sumnjičav prema ustrašenim kolegama, izrazio svoje sumnje, no kada je tjedan dana kasnije osobno vidio uskrsloga Isusa, ispovjedio je vjeru u Kristovo božanstvo riječima: „Gospodin moj i Bog moj!“ Zahvaljujući toj Tominoj reakciji, Isus je rekao: „Budući da si me vidoio, povjerovalo si. Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju.“ (Iv 20,29) To je treća velika Isusova pouka, koja se izravno odnosi na Crkvu, zajednicu vjere, na naše sadašnje stanje jer nama nije dano „vidjeti“ Uskrsloga. Slučaj Tome apostola, osim svetačkoga primjera, važna je pouka za sve kršćanske vjernike barem zbog triju razloga, zaključio je biskup Vukšić, „Prvo, jer nas tješi u nesigurnostima vjere, koju ispovijedamo, i ohrabruje u našim traženjima. Drugo, važan nam je jer pokazuje da svaka sumnja može uploviti u prosvjetljenje, gdje nema nesigurnosti. I treće, riječi koje je Isus uputio Tomi, podsjećaju nas na pravo značenje zrele vjere i ohrabruju nas da, usprkos poteškoćama, nastavimo na svom putu pristajanja uz Isusa. Stoga, po zagovoru svetoga Tome, dao Bog da svi mi, koji nismo vidjeli, a vjerujemo i ispovijedamo da je Isus ‘Gospodin moj i Bog moj’, tu vjeru svaki dan potvrđujemo svojim djelima. I radi toga da bi drugi, po našemu svjedočenju, mogli ‘vidjeti’ i ‘dodirnuti’ Božju dobrotu te povjerovati“, zaključio je mons. Vukšić.

Koncert duhovne glazbe

Uz završene je zahvale katedralni župnik vlač. Rikard Lekaj predvoditelju čestitao imendan. Misno slavlje pjevanjem suvremenih liturgijskih pjesama i starocrkve-

nih napjeva popratili su katedralni župni zbor te zbor pulske Muzičke akademije kojim je ravnao dirigent Domeniko Briški, uz orguljsku pratrnu Eduarda Kancelara. Nakon mise, na Trgu sv. Tome ispred Katedrale, podno zvonika, održan je koncert duhovne glazbe na kojem su nastupili Marija Husar Rimac, Alan Hržica, Bruno Krajcar i Grupa Oton. Misi je prethodila trodnevna duhovna priprava. Prvoga je dana misno slavlje s prigodnim nagovorom predvodio vlač. Antun Nižetić, župnik Premanture. Drugoga i trećeg dana misu je predvodio vlač. Žvonimir Badurina Dudić, župnik u mjestu Poljice na otoku Krku. On je svojim osebujnom propovjedničkim stilom u nagovorima stavio naglasak na važnost potpunoga predanja Bogu. Trećeg dana Trodnevnice, prije mise, katedralni je zbor otpjevao svečanu Prvu večernju, a nakon misnoga slavlja glazbenici Marija Husar Rimac i Alan Hržica izrekli su svjedočanstvo svoga obraćenja. Prvoga dana Trodnevnice misu je glazbeno animirao katedralni zbor, drugoga dana zbor Misericordiae, a trećega dana Grupa Oton. (G. Krizman/Tiskovni ured PPB)

Spomendan Majke Božje od Kuj

U nedjelju, 17. lipnja u Ližnjalu, mjestu na istočnoj strani Pulskoga dekanata, vjernici tamošnje Župe sv. Martina biskupa tradicionalno su proslavili spomendan Majke Božje od Kuj.

LIŽNJA Procesija s kipom Majke Božje krenula je od fontane u mjestu prema Uvali Kuje pa dalje do crkve. Po dolasku do crkve Majke Božje od Kuj uslijedila je misa i na početku je tradicionalno pročitana legenda o dolasku kipa Majke Božje od Kuj u Ližnjan. Pobožna legenda kaže da je u kamenici u Uvalu Kuje doplovila mlada žena s djetetom. Obratila se pastiru te ga poslala u selo da kaže: „Poteci i reci da Majka Božja u Kuje je došla.“ No, povjerivali su mu tek kada su crkvena zvona sama počela zvoniti. Tada su došli u Uvalu Kuje, pronašli kip Majke Božje s djetetom te njoj u čast podigli crkvicu. Od tada je slave kao zaštitnicu svoga sela, mora i ribara. Pjevanje tijekom mise naizmjence su animirali Župni zbor sv. Martina i zbor Kulturno-umjetničkoga društva Kuje. Misno je slavlje predvodio upravitelj župe vlč. Ivan Prodan, uz koncelebraciju donedavnoga župnika vlč. Milana Milovana. Nakon završnoga blagoslova pjevači KUD-a Kuje otpjevali su pjesmu „Majka Božja od Kuj“ koju je napisao Bruno Krajcar. Nakon te se pjesme ponovno tradicionalno krenulo u procesiju s kipom oko zida kojim je ograden prostor oko crkve, a na kraju je kip stavljen na postolje ispred ulaza u crkvu. Uslijedilo je čašćenje uz kolače i prigodno osvježenje. Crkvica Blažene Djevice Marije od Kuj, smještena istočno od Ližnjala, nepravilna je građevina pravokutnoga tlocrta, s pravokutnom apsidom i preslicom na pročelju. Podignuta je na temeljima antičkoga kompleksa, izvorno rezidencijalno-termalnoga obilježja, a tijekom V. st. vjerojatno prenamijenjena u sakralno zdanje, na što upućuje otkriveni ranokršćanski mozaik. (N.C., Tiskovni ured PPB, foto: E.B.)

MARIJA BOLANAC

Uponedjeljak, 9. srpnja 2018. g. blago je u Gospodinu preminula Marija Bolanac, župljanka Župe Rođenja Marijina iz Labina. Rođena je 11. ožujka 1926. g. u Brgodu, kao drugo dijete od sedmoro djece majke Katarine rođ. Višković i oca Josipa Bolanca. Kao dijete živjela je u Viškovićima kod Kormaćna, a nakon pogibije oca u rudniku 1938. g. s obitelji seli u Presiku kod *none i noneta*. U svojoj ranoj mladosti radi kao „bambinaja“ i čuva djecu u bogatim talijanskim obiteljima, a nakon II. svjetskog rata zapošljava se kao spremićica u tzv. Radničkoj kući u Raši. Godine 1970. odlazi u Italiju, a potom u Njemačku i nakon umirovljenja 1982. g. vraća se u Labin gdje njeguje svoju majku. Rodila je osmero djece, od kojih je dobila 18 unuka i 21 praprunuka. S 90 g. odlučuje otici u Dom umirovljenika Raša odakle se i preselila Ocu Nebeskom. Prolazila je kroz život onako kako je znala i umjela, vrijednih i radišnih ruku. U Domu je postala čudo – svi su govorili o teti Mariji koja s 90 g. pamti sve, za svakoga ima vremena, za svakoga ima lijepu riječ utjehe i ohrabrenja. Redovito je išla na sv. misu, a svaki je dan ustajala vrlo rano kako bi započela dan molitvom Majci Božoj i Krunicom. Svi je pamtilo kao onu koja je u vrijeme došača u poznim godinama pješice odlazila na Zornice. Njeno je mjesto u našoj crkvi ostalo prazno, a Gospodin neka je nagradi gledanjem Njegova lica u vječnosti. (L. B.)

SPORTSKI USPJEH S VJEROM U BOGA

Uspjeh hrvatske reprezentacije na svjetskom nogometnom prvenstvu, uz naše čestitke, zaslužuje osvrt i jednim drugim načinom promatranja, različitim od čisto natjecateljsko-sportskoga. To je način povezanosti vjere i patriotizma u ostvarenju hrvatskih uspjeha, na sportskom, ali i na drugim poljima života i rada hrvatskih ljudi.

Hrvatski ljudi

Način kako se na Mundijalu došlo do velikoga uspjeha hrvatske nogometne vrste, taj ostvareni prijateljski i rođajući ambijent između igrača, vodstva, navijača i cijele domoljubne Hrvatske veoma je poučan primjer za otkrivanje i utvrđivanje nekih činjenica i karakteristika koje su do toga dovele. Prva od tih jest da se reprezentacija identificirala s Hrvatskom, kao nacionalnim i identitetskim pojmom. Odnosno, prihvatala je ono pravo, dakle, hrvatsko značenje, a što uostalom čine i druge uspješne nacionalne vrste. To i takvo, gotovo ljubavno, značenje iskazuju i navijači što je velik poticaj za toliku popularnost nogometa u širokim masama ljudi.. Nakraju, kako smo vidjeli, ne govoriti se više i piše samo o vještini nogometa i igri, nego se izravno govoriti o nacijama i državama. Objavljuje se kako je Hrvatska, ili Belgija, pobijedila, Brazil je izgubio, ili Nijemci odlaze kući itd. Nogomet se, dakle, poistovjećuje s nacijom, narodom. Odnosno, nacionalni osjećaj postaje pozitivan generator sportskoga uspjeha. Ova hrvatska vrsta upravo po tome prednjači i u dobroj se mjeri tome trebaju pripisati iznimni uspjesi hrvatskoga sporta općenito. Uspjesi koji, u usporedbi veličina, uvelike premašuju njezin prostorni, demografski ili gospodarski potencijal. Valja uz to dodati i činjenicu, za one skeptike koji će uvijek uspjeh ili neuspjeh u nečemu, povezivati s isključivo s količinom materijalnog, finansijskog, stimulansa, kako su svi naši reprezentativci već ostvarili, i još ostvaruju velike zarade u bogatim europskim klubovima, pa im to nije motivacijski čimbenik kome bi valjalo pripisati njih-

vo zalaganje i motivaciju. Njihova snaga proizlazi iz njihove izgrađene svijesti i ljubavi za domovinu i svoj i hrvatski narod. Na koncu to oni sami govore i tvrde u svojim javnim nastupima.

Vjernici katoličke tradicije

Druga se karakteristika odnosa na javno i iskreno svjedočenje vjerničkoga, katoličkog identiteta od strane velike većine igrača i stručnoga vodstva reprezentacije. Takav javni izričaj «zahvaljivanja Bogu» otkrio je iznenađenje, nesnaženje i zbuđenost medijskih komentatora, koji su načelima »otvorenoga društva i korektnosti« već unaprijed modelirani na frazerski, svjetovno popularan i religiozno indiferentan izričaj. A zapravo su se igrači i izbornik ponašali kako to uobičajeno čine njihovi očevi i majke, kako to sami čine u svakidašnjem životu, odnosno kako to čini većina Hrvata. I to su izražavali pojmovima, gestama (križanje) i izričajima koje koriste u svom svakidašnjem životu. Na neki su način time pokazali i demonstrirali, svijetu i svima nama, kako je to onaj pravi, urođeni, hrvatski identitet koji je kao takav dragocjena vrijednost i može biti samo, vjerojatno nedohvatljiv, uzor onima koji se danas nalaze u »slijepim i očajnim ulicama« široko rasprostranjenoga kozmopolitizma, ateizma i multikulturalizma. Uz tu tvrdnju otvara se još jedno zanimljivo, a posve povezano, pitanje. Konkretno: može li se iz ove teze tvrditi kako je u hrvatskim svjesnim nacionalnim sredinama veće izvorište sportskih talenata i vrhunskih sportaša od sredina koje su to u manjoj mjeri ili uopće nisu? Oni koji poznaju hrvatski sport, lako će se složiti s potvrdnim odgovorom na to pitanje. Štoviše, gotovo da bi se mogla postaviti čvrsta pozitivna korelacija u tom odnosu. S druge pak strane, sredine koje su deficitarne u svom nacionalnom patriotismu, posebno u kolektivnim sportovima, gotovo da nisu u stanju iznjedriti vrhunske sportske rezultate. Neću prebrojavati, iako bez toga nema prave spoznaje, ali će uputiti čitatelje na

razmišljanje o tome, zašto su neke, i koje, hrvatske regije toliko sportski neuspješne, bez značajnih imena, reprezentativa, a imaju dobar gospodarski potencijal i visok društveni standard.

Roba bez etikete

Posve je jasno kako je nemoguće polučivati sportske, ali i druge uspješne rezultate, u sredinama koje su bez svoga identiteta, svoga nacionalnog ponosa, gdje se ne nalazi mjesto za nacionalnu zastavu, za himnu, za navijački zanos i tomu slično. Na tragu toga valja zamijetiti kako se i dobar dio nacionalnih elita, političke, gospodarske, finansijske i medijske provinjencije, iako su svoj statusni uzlet ostvarili na nacionalnom terenu, baš ne iskazuje u potpori nacionalnih institucija. S druge pak strane, medijski redari jako paze i izazivaju javnost ako se tom sloju hrvatskoga katoličkog i nacionalnog bića slučajno pomoglo od strane države, kao što je sada slučaj u Splitu, a imali smo toga i mi u Istri. Dakle, tko, kako i za koga navija također je jedna od karakteristika osobe, grupe, ali i šire zajednice i društva. Osobno sam ostao iznenađen kad se prije nekoliko godina jedan župan hvalio kako navija za jedan poznati talijanski klub. S mnogo manje je značenja, ali s istom identitetskom konfuzijom, doživljena zgoda kad je istarski gospodarstvenik tumačio svom sinu, studentu u Italiji, kako tamо mora navijati za Italiju, pa i onda kad igra protiv Hrvatske. Posve je lako zaključiti kako se s takvom de-etiketiranom sviješću, vrijednosnom pa i moralom, poput spomenuta dva primjera, Hrvatska nikada ne bi našla pri samom sportskom vrhu svijeta. Koliko se to iskazuje valjanim za sportska natjecanja i uspjehe, u istoj mjeri to vrijedi i za sve druge sfere ljudskog, pojedinačnog i kolektivnog, djelovanja i ostvarenja.

NEOPISIVO, ČUDESNO, NEVIĐENO! DOGODILO SE JEDINSTVO HRVATSKOG NARODA

„Vatreni“ su ujedinili Hrvate danas, kao nekad Domovinski rat i privukli pozornost globalnih medija i milijunskog gledateljstva više nego svi političari, turizam, gospodarstvenici i svi drugi zajedno.

„Udruga za poslovno povezivanje domovinske i iseljene Hrvatske – METING G2“ želi Vatrenima da vrhunskim nogometom, sportskim ponašanjem, zlaganjem i poštivanjem svih protivnika zavrijede i mrvu srće koja je potrebna za najveće rezultate! Mi kroz projekt METING G2 zato želimo napraviti to isto, samo u poslovnom svijetu – formirati *Hrvatsku svjetsku poslovnu reprezentaciju!*“

Hrvatsko iseljeništvo opet punim srcem uz Hrvatsku

Srpanj ove godine obilježen je najpopularnijom i najgledanijom sportskom manifestacijom na svijetu – svjetskim nogometnim prvenstvom „World Cup 2018“ u Rusiji. Hrvatska je reprezentacija s Hrvatima u Domovini i diljem cijelog svijeta krenula u ovo svjetsko natjecanje puna entuzijazma s odličnim igračima i samozatajnim, ali odlučnim izbornikom Zlatkom Dalićem. Podrške, molitve i boderanja stizali su iz svih dijelova svijeta i cijele Hrvatske. Hrvati izvan Domovine još su jednom dokazali za koga kuca njihovo srce. I dogodilo se čudo spajanja domovinske i iseljene Hrvatske u jedno

srce, jedan narod, u jednu vjeru, kao i davnih godina poslije 1990. Mala 4-milijunska Hrvatska udvostručila se i postaje jaka 8-milijunska zemlja, predstavljena odličnom igrom hrvatske reprezentacije. Svojom izvrsnom igrom i rezultatima hrvatski su reprezentativci izazvali pozornost milijuna ljudi za pretraživanje „klikom“ na internetu pojma „Croatia“. Uz poznate naše igrače, Bobana, Šukera, Bokšića, Asanovića, Jarnija, Modrića, Mandžukića, Pletikosu ili Srnu, koji su svi rođeni u Hrvatskoj, Hrvatska, kao vidno raseljena zemlja, imala je i igrače kao što su Prosinečki i braća Kovač (rođeni u Njemačkoj), Šimunić (rođen u Australiji), Rakitić (rođen u Švicarskoj), Kovačić (rođen u Austriji), Stanić, Čorluka i Lovren (rođeni u Bosni i Hercegovini). Ujedinjeni srcem i dušom svi su zajedno igrali za svoju Hrvatsku i postali

prepoznatljivi u crveno-bijelim dresovima kao hrvatska reprezentacija. I to je snaga koja nosi „Vatrene“, ne Hrvatske s 4 milijuna stanovnika, nego dvostruko više, 8-milijunske Hrvatske. Kako to dobro zvuči! Ali toliko nas ima. Kažu neki: Hrvatska je velika u svijetu! A danas sve veća. Podrška i poruke igračima naše nogometne reprezentacije pristizale su iz cijelog svijeta: Kanade, Amerike, Australije, Novoga Zelanda, iz Kine, svih europskih zemalja, Bosne i Hercegovine i svih država svijeta gdje živi barem i jedan Hrvat. Pobjede hrvatskih Vatrenih ponos su hrvatskoga naroda. I drugi su sportaši svojim uspjesima i ponašanjem u tenisu, rukometu, odbojci, boksu i drugim sportskim disciplinama prinosili svjetom glas o maloj hrvatskoj zemlji. Za vrijeme državnih praznika zavijori jedva poneka zastava, a ovih dana nogo-

metne slave, hrvatski stijeg, trobojnice ili višemeterske zastave s crvenobijelim kvadratićima vijorile su se ulicama, na stadionima, kućama i trgovima, ne samo u Rusiji, Hrvatskoj, BiH nego i među Afrikancima, Kinezima, Japancima i tko zna gdje još. Hrvatski je dres postao hrvatski *brand* kakvoga nema nijedna reprezentacija svijeta. Majice s crvenobijelim kvadratićima „identificiraju“ osobu koja ju nosi i zemlju iz koje dolazi. Hrvatski iseljenici zajedno prate sve utakmice i slave pobjede Hrvatske jednakim žarom kao što to rade naši navijači u Hrvatskoj i Rusiji. Velika je to podrška našim reprezentativcima, od kojih su mnogi odrasli u iseljeništvu. Na svojim stranicama na Facebooku objavili su bezbroj videa kojima su pokazali kakav je kod njih ugodaj tijekom utakmica. Vatreni ugodaj bio je u Berlinu, Stuttgартu, Münchenu, Frankfurtu, Karlsruheu, Kölnu, Düsseldorfu, Hagenu, Dortmundu, Beču i u bezbroj drugih gradova ... Srce im je bilo uz Vatrene, ugodaj u gradovima diljem svijeta bio je nevjerojatan.

Sport i hrvatski iseljenici najveći promotori Hrvatske i njezinih vrijednosti

Božo Skoko, naš poznati politolog i stručnjak brendinga destinacije, ovom se prigodom oglasio o značaju uspjeha hrvatske reprezentacije: „Od trenutka kad je Hrvatska ušla u polufinale svjet-

skog nogometnog prvenstva, mediji diljem svijeta raspisali su se o Vatrenima i njihovoj domovini. Tako čitamo o ‘najsportskijoj naciji na svijetu’, o zemlji najljepših žena, tisuću otoka, zemlji koja je svijetu dala kravatu, zemlji u kojoj se puno puši, koja je nedavno pobijedila u krvavom ratu, zemlji koja ima simpatičnu predsjednicu... Rade se usporedbe i analize, procjenjuju dosezi i mogućnosti... Milijuni ljudi koji prate nogomet, od Aljaske do Novoga Zelanda i od Ognjene Zemlje do krajnjega sjeveroistoka Rusije, bez obzira na njihovo obrazovanje i zanimanje, masovno su u internetske pretraživače upisivali pojam „Croatia“ i pokušali doznati još ponešto o zemlji koja se plasirala među četiri najbolje nogometne nacije svijeta, pa došla do viceprvaka - srebrne medalje.

Ponizni i simpatični izbornik Zlatko Dalić

A svi koji se bave promocijom znaju da je danas u moru informacija, ponuda i reklama najteže izboriti se za nečiju pozornost, odnosno motivirati ga da sam počne istraživati o vama. Hrvatskoj je to uspjelo, ne zahvaljujući političarima (mediji: „iz elitnih obitelji“), već zahvaljujući našoj reprezentaciji, igračima (mediji: igračima iz skromnih obitelji). A ako za nekoga navijate, onda ga i promovirate u svome okruženju. Tako smo

u „kockastim“ dresovima vidjeli mnogobrojne globalne zvijezde, ali i obične ljude koji su tek otkrili Hrvatsku. Uz sjajnu igru Vatrenih te poniznoga i simpatičnog izbornika Zlatka Dalića, imali smo i dodatni motiv koji nam je osigurao globalnu pozornost i simpatije, a to je hrvatska predsjednica Kolinda Grabar Kitarović. Svi oni koji smatraju kako nas je osramotila kršči diplomatski protokol i zdušno navijajući za svoju reprezentaciju, neka malo prelistaju svjetske medije i pročitaju komentare oduševljenja i pohvala. Visokotiražni britanski The Sun naziva je liderom i legendom, donosi njezin bogat životopis te kritizira svoju premijerku Theresu May zbog njezine suzdržanosti. Nogomet je već odavno daleko više od zabave. On je i kultura, i gospodarstvo, i politika. To je stvar identiteta, nacionalnoga ponosa, prestiža i novoga pozicioniranja država. To je zadovoljstvo, zajedništvo, rivalstvo, osjećaj pripadnosti. Zato se barjadi viju diljem Domovine. Lako se poistovjetiti s moćima i uspješnima, a Vatreni to jesu. Zato su nam došli kao pravi melem u trenutcima političkih lutanja, nedovoljno dobrih gospodarskih rezultata i društvenih podjela. Oni pokazuju kako se sve može postići disciplinom, dobrom organizacijom i zajedništvom. Zato postaju inspiracija, ne samo Hrvatima nego i mnogima diljem svijeta, koji otvoreno kažu kako će navijati za malu i simpatičnu Hrvatsku zbog ponašanja naše momčadi, ljepote njihove nogometne igre, ali i same Hrvatske, za koju smatraju da zasluguje ostaviti trag na ovom nogometnom prvenstvu.“ (Božo Skoko)

Hrvati diljem svijeta navijaju i slave sve pobjede Vatrenih na svjetskom nogometnom prvenstvu u Rusiji. „Pokazali smo cijelom svijetu da je Hrvatska velika, da nismo mali narod, nego narod s velikim ljudskim kvalitetama.“

Hodočašće svećenika Riječke metropolije i Zadarske nadbiskupije

U petak, 22. lipnja 2018. godine održano je hodočašće svećenika Riječke metropolije i Zadarske nadbiskupije na mesta koja su obilježila život bl. Miroslava Bulešića. Dvjestotinjak se svećenika došlo nadahnuti na primjeru toga našeg najmlađeg Blaženika.

Lanišće

Sa svojim svećenicima hodočastili su i biskupi i nadbiskupi: nadbiskup zadarski i predsjednik HBK mons. Želimir Puljić, nadbiskup i metropolit riječki mons. Ivan Devčić, gospicko-senjski biskup mons. Zdenko Križić, riječki biskup mons. Ivica Petanjak, biskup u miru mons. Mile Bogović te, kao domaćini, porečki i pulski ordinarij mons. Dražen Kutleša i biskup u miru mons. Ivan Milovan.

Hodočasnici su se okupili u Lanišću gdje je nakon uvodnoga pozdrava biskupa Kutleše, mons. Devčić započeo molitvu Srednjega časa. Mons. Kutleša u uvodnu je pozdravu istaknuo kako je to hodočašće prigoda svećenicima i biskupima za posvjешćivanje svoga svećeničkoga žara te njegovo poticanje primjerom bl. Miroslava Bulešića. „Ovdje je jedan mladi svećenik proživljavao svoju agoniju, ali je na kraju pokazao da se zlo može pobijediti. U današnjem društvu vidimo mnogo zla, no ključno je pitanje koliko smo mi svećenici odlučni oduprijeti se tome zlu. Isus je rekao da 'njegovi učenici jesu u svijetu ali nisu od svijeta' i glavna je stvar upravo u tome da taj svijet treba pobijediti, i za svakoga tko pobijedi taj svijet, možemo reći da je svet svećenik. Zato, draga braćo svećenici, pozvani smo u toj borbi izići kao pobjednici. Znamo da je teško, da su mnoge dvojbe, da je neprijatelj jak, ali zato smo došli ovdje tražiti pomoć bl. Miroslava Bulešića i onu snagu koja nam je potrebna i onda kada ponekad sumnjamo u sebe i svoje ideale. Zato želim da ovaj današnji susret bude poticaj svima nama, da svakoga od nas ohrabri da odavde krenemo hrabriji i čvršći.“ Svoje je obraćanje zaključio zahvalom biskupima koji su organizirali hodočašće, a na poseban način nadbiskupu Devčiću koji je pokrenuo ideju sa željom da se susretu biskupi i svećenici ove metropolije i Zadarske nadbiskupije. Mons. Kutleša zahvalio je i nadbiskupu

Puljiću koji se pridružio toj inicijativi. „Time smo pokazali jedno zajedništvo i sve ono što trebamo činiti kao svećenici, da povezujemo jedni druge i da njegujemo ono što nas povezuje, da unapređujemo sve što nam je zajedničko i zajedno idemo prema jednom idealu“, zaključio je mjesni ordinarij.

„Moja osveta je oprost.“

Zatim je vlč. dr. Josip Grbac, župnik Umaga i Murina, koji je rođen u Lanišću, okupljenima približio što se točno zbilo toga kognog 24. kolovoza 1947., u kojim je okolnostima ubijen bl. Miroslav, kojeg su pristaše komunističkoga režima zaklali u župnoj kući u Lanišću na dan dijeljenja krizme. Dr. Grbac najprije je pojasnio društveno-povijesne okolnosti toga nemilog događaja, napomenuvši kako tijekom ratnih godina nije bilo dijeljenja sakramenta svete potvrde pa je diljem Istre bilo jako mnogo djece koju je trebalo krizmati pa je tadašnji biskup mons. Santin delegirao mons. Jakoba Ukmara, a Bulešić ga je pratio kao podravnatelj Pazinskoga sjemeništa. Dr. Grbac je osim nekih svojih sjećanja iz mladosti, kada se o tome ubojstvu po kućama govorilo u tajnosti, iznio i brojne detalje koje je saznao i tijekom snimanja dokumentarnoga filma o toj temi. Osim bitno je istaknuo sustavnu stigmatizaciju

žitelja Lanišća tijekom desetljeća nakon toga događaja te je zaključio naglasivši kako su upravo oni jako dobro usvojili ono što je Blaženik želio reći svojim životnim geslom: „Moja osveta je oprost.“ Nakon predavanja svećenici i biskupi obišli su župnu kuću gdje je izvršeno ubojstvo te osobno mogli vidjeti mjesto gdje je Blaženik predao dušu Stvoritelju.

Svetvinčenat

Hodočasnici su potom otišli u Svetvinčenat, rodnu župu našega Blaženika. Ondje je molitveni uvod u misno slavlje, brojnim citatima iz Duhovnoga dnevnika, izrekao vicepostulator u kauzi za kanonizaciju, vlč. mr. Ilija Jakovljević. Njegovo je razmatranje zaključeno molitvom Litanija bl. Miroslavu Bulešiću. Misno je slavlje, u zajedništvu sa subraćom biskupima i okupljenim klerom, predvodio mons. Želimir Puljić, a prigodnu je homiliju izrekao biskup u miru mons. Ivan Milovan. On je, spominjući ulomak iz evanđelja o mučenju sv. Stjepana, bl. Bulešića s njime usporedio „po mladosti i predanju, po privlačnosti nutarnjoj i izvanjskoj, po žaru navještanja i privlačenja ljudi Kristu, po spremnosti na potpuno predanje, bio mu je nalik i u samom trenutku umiranja, istim riječi-

ma zaključio je svoj ovozemaljski život: „Isuse, primi dušu moju.““

Osvrnuo se na Blaženikove zapise o tome s kakvim je uzvišenim ushićenjem on proživiljavao svoje svećeničko ređenje, kako je bio „zaljubljen u svoje svećeništvo“. Biskup je nadalje iznio usporedbu koju je izrekao blagopokojni kard. Kuharić u Svetvinčentu u obilježavanju 50. obljetnice Bulešićeva mučeništva: „Čitajući na stranicama Dnevnika Sluge Božjeg, njegova razmišljanja, stavove, odluke... video sam: pa to su ista razmišljanja, i stavovi kao kod kardinala Stepinca – ista vjera, isti duh.“ Propovjednik je potom nadodao: „Ista zaljubljenost u Kristu, ista vjernost, do-sljednost, neustrašivost, i ustrajnost u služenju Bogu i narodu.“ Obraćajući se okupljenim svećenicima, mons. Milovan posebno je istaknuo: „Bl. Miroslav uzor je svećenicima. Noviji dokumenti Crkve, doduše, govoreći o identitetu svećenika, stavljaju neke nove naglaske. Ipak, bitni su elementi toga identiteta isti jučer i danas, nepromjenjivi. Svećenikov odnos s Kristom, osjećaj crkvenosti svakoga čovjeka, eshatološka dimenzija njegova poslanja, nadnaravnost njegova zvanja... Svećenik je jučer i danas posrednik, čovjek svete službe, izabran i zaređen, uvi-jek u službi zajednice kršćana i on je prvi u službi evangelizacije svih ljudi... Na terenu, svećenik je, kao službenik Crkve, promicatelj i uskladivač različitih službi i karizmi, član jednoga prezbiterija i u zajedništvu s mjesnim biskupom, uvi-jek sav za narod Božji.“ U tom kontekstu sažeо je bit onoga što naš Miroslav Bulešić nadasve jest: „čovjek kristalno jasnoga svećeničkog identiteta, ljudski, kršćanski i svećenički opredijeljen, u svakome trenutku svoga života jasno nam pokazuje kako se voli, živi i svjedoči svećeničko zvanje.“ Biskup je homiliju zaključio zazivom: „Blaženi Miroslave, hrabri naslijedovatelju Kristov, revni navjestitelju Evangelja, uzore svećeničkoga poslanja – moli za nas!“ Misno slavlje u Svetvinčentu glazbeno je animirao žminjski Župni zbor sv. Mihovila.

Pazinski kolegij

Hodočašće je nastavljeno obilaskom Pazinskog kolegija te zajedničkim objedom. Za to su hodočašće Porečka i Pulsku biskupiju, Vicepostulatura bl. Miroslava Bulešića i Izdavačku kuću „Josip Turčinović“ iz Pazina izdala liturgijsko-duhovni vodič. (G. Krizman/Tiskovni ured PPB)

Proslava blagdana svetih Vida, Modesta i Krešencije

GROŽNJAN Svečanom svetom misom Grožnjanci su proslavili svoje svete zaštitnike: Vida, Modesta i Krešenciju. U nadahnutoj propovijedi vlč. Miroslaw Paraniak, grožnjanski župnik, istakao je primjer mladoga svetog Vida, kojega čak ni otac nije uspio odvratiti od kršćanske vjere. Godine 600. u rimskoj pokrajini Lukaniji napisano je djelo *Passio S. Viti* (Mučeništvo sv. Vida). Prema tome spisu Vid se kao sin bogate, ali još poganske obitelji rodio u današnjoj *Mazara del Vallo*, na jugozapadnoj obali otoka Sicilije. Kad mu je bilo tek 7 godina, morao je zbog svoje vjere i pripadnosti Kristu, zajedno sa svojim odgojiteljem Modestom i hraniteljicom Krešencijom, pobjeći u daleku Lukaniju jer ga je njegov otac, po imenu Haylas, htio prisiliti na odustajanje od vjere. Njegov je bijeg pao baš u doba Dioklecijanova progona pa je Vid i u tuđini za svoju vjeru morao trpjeti. Uhićen kao kršćanin, sa svojim je skrbcnicima odveden u Rim. Tu je Vid učinio nekoliko čudesa, među njima i čudesno ozdravljenje careva sina, koji bijaše opsjednut. Unatoč tomu bio je sa svojim pratiocima osuđen na smrt. Nakon uobičajenih mučenja bačen je u kotao vrela ulja, no iz njega bì spašen od anđela koji ga otpriati u Lukaniju gdje je, zajedno s Modestom i Krešencijom, ponovno podnio mučeništvo kao vrhovno svjedočanstvo vjere. Prema predaji njegovo se mučeništvo zabilo na početku Dioklecijanova progona negdje oko 304. ili 305. godine. Svečanosti euharistijskoga slavlja doprinio je grožnjanski župni zbor. (V.D.M.)

Zaštitnici Župe sv. Petra i Pavla apostola

KOSTANJICA Svečanom svetom misom župljani Kostanjice i njihovi prijatelji iz okolnih župa, Grožnjana, Krasice, Momjana, proslavili su svoje svete zaštitnike župe: sv. Petra i Pavla apostola.

Euharistijsko slavlje vodio je mjesni župnik vlč. Miroslaw Paraniak. Nakon svete mise uslijedili su domjenak i druženje na prostoru ispred crkve. (VDM)

Hrvatski istarski preporoditelji

Juraj Dobrila (IV. dio)

Da djelo Jurja Dobrile i općenito njegova važnost za stanovništvo Istre neće biti zaboravljen, svjedoči i zaključak napisa mladoga Istranina Patrika Bolkovića: «Na kraju, možemo zaključiti da je Dobrila bio osoba koja je obilježila povijest, najprije kao čovjek od povjerenja, snage, skromnosti i prepoznatljive osobnosti, kao biskup, a zatim kao političar i preporoditelj. Možemo reći da je njegov biskupski život bio u potpunosti uspješan jer je ostvario sve što je bilo moguće, sve što su mu tadašnje okolnosti omogućavale. U političkom životu nije uspio doći do svih zacrtanih ciljeva, no unatoč tomu Juraj Dobrila, naš biskup i preporoditelj, neosporivo je hrvatski velikan koji je svim svojim djelima i uspjesima život istarskoga čovjeka, pojedinca i zajednice učinio svjesnjim. Zbog iznimnog doprinosa u hrvatskoj povijesti, njegovo je ime i danas prisutno u nazivima nekih obrazovnih ustanova koje promiču pismenost i napredak, u imenima društava i ulica.»

U jesen 1870. g. Ravnik je Dobrili uputio zamolbu da odobri pomoć za izdavanje i Kalendara za sljedeću, 1871., godinu. No, Dobrila je to odbio. Svi su naknadni Ravnikovi pokušaji, kao i njegovih pomoćnika da Kalendar ipak bude objavljen, bili bez uspjeha. Osnovni preduvjet, novčana sredstva, nisu imali tako da je sva korespondencija između mladoga Vjekoslava Spinčića te ostalih međusobno i s Ravnikom ostala bez rezultata. Akademik Petar Strčić ocjenjuje: «Čini se da je 'Istran' bio samo Dobrilin pokus da vidi kako će svjetovna lektira biti primljena u Istri, s kakvim će pisanim materijalima i s kakvim spisateljskim snagama raspolagati novi potpovat kojega je Dobrila planirao.» Iz toga je jasan značaj objavljanja Kalendara. Uzimajući u obzir i pojavu te djelovanje prve hrvatske institucije u pokrajini – kastavske Čitalnice, zatim pojavu prve generacije školovane mladeži, u biskup-

vim je planovima za jačanje hrvatskoga pokreta u Pokrajini ovaj kalendar predstavlja veoma značajan korak naprijed, ali ne i najvažniji. Naime, Dobrila je planirao važan korak naprijed, a to je bilo pokretanje stalne periodike na hrvatskome jeziku. Prema dosad pronađenim izvorima, biskup Dobrila o tome je najprije pisao upravo F. Ravniku, i to već 1869. godine, ponudivši mu da bude urednik budućega hrvatskog lista. To saznajemo iz pisma koji je iz Rima uputio svećeniku Antunu Karabaiću u Trst 11. siječnja 1870. Tako navodi: «(...) Neki dan sam pisao o tom Ravniku; do sada mi neće na to odgovorio.»

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“

Dobrila je bio svjestan da bi posao oko uređivanja novina «(...) s početka svakako mučan bio, a i posle toga tegotan.» Imajući u rukama oba kalendar, bio je uvjeren da je njihov urednik sposoban i za znatno veći nakladnički pothvat. No, veoma zanimljivo: Ravnik je odbio tu biskupovu ponudu, spremno prihvativši izvršavanje drugih poslova oko tih budućih novina, primjerice, tekuće poslove – korekturu i slično. Štoviše, istovremeno je pokušavao pronaći moguće urednike Dobrilinih novina, i to na području Kastva i tadašnje Rijeke. Kompetentnu je osobu, koja će odraditi golem urednički dio posla, Dobrila našao u spomenutom A. Karabaiću, svećeniku Krčke biskupije, koji je tada bio na službi u Trstu. Glavni suradnik i pomoćnik urednika postao je također spomenuti M. Bastian iz Kastavštine. Ta novinska edicija Pokrajine Istra s Kvarnerskim otocima, vrlo karakteristična naslova: *Naša sloga*, osmišljena je kao *poučni, gospodarski i politički list*. Ne posredni su izvršitelji zamisli biskupa Dobrile bili spomenuti A. Karabaić i M. Bastian, kao i Mate Ujić te Tomo Padavić. Tek pojavom *Naše sloge* započinje višedesetljetno plodonosno razdoblje, u kojem se odvijao narodni preporod

istarsko-kvarner-skoga prostora, pa tako i niza čitaonica. List je počeo izlaziti u Trstu 1. lipnja 1870. godine, i to kao dvotjednik na četiri stranice manjega formata. Podnaslov *Poučni, gospodarski i politički list* objavljava programsku orijentaciju novina, a geslo ispod

podnaslova *Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari* svjedoči o visokoj važnosti složnoga unutarhrvatskog, ali i slavenskog, u ovome slučaju – hrvatsko-slovenskoga nastupa u sâmoj Istri, a protiv zajedničkih neprijatelja. Do 1899. *Naša sloga* izlazila je u Trstu, gdje je tiskana u više tiskara. U tome razdoblju, nakon Karabaića, odgovornim su urednicima bili Andrija Novak, Lovro Testen, Karlo Kiršjak i Matko Mandić. Prva su trojica bila formalnopravno odgovorni urednici te su zabilježeni kao poznati preporoditelji. No, Matko Mandić savsim je drugi «slučaj» – on je od 1883. do kraja izlaženja 1915. g. odgovorni i stvarni urednik lista te je veoma aktivan i u hrvatskome i slovenskom pokretu zasebno, kao i u njihovome zajedničkom djelovanju. Od 1880. list je tiskan na velikom formatu, do 1884. izlazio je kao dvotjednik, a od 1884. do 1900. g. kao tjednik. List je, dakako, živo prisutan i u čitaonicama i tek je njegovom pojavom započeo rad na konačnom organiziranju Hrvata u vrijednu političku snagu; misli i ideje brže su širene, pa su se i rezultati brže i lakše javljali. Svakako, pojava je prvoga novinskog glasila iz temelja promijenila život niza generacija Hrvata u Pokrajini Istri s Kvarnerskim otocima, ali i Talijana.

Usto, Dobrila je objavio zbirku narodnih bajki i poslovica, naslovljenu *Različno cvijeće*. Njegov drugi molitvenik, *Mladi bogoljub*, objavljen je posthumno, 1889. godine. Objavio je više članaka (uglavnom anonimno, u listu *Naša sloga*) i poslanica, u kojima je doticao mnoga

politička pitanja. Rukopis njegove *Povijesti Prvoga vatikanskog sabora* nije sačuvan, kao ni golema korespondencija. Biskup, mecena i narodni preporoditelj Juraj Dobrila umro je u Trstu 13. siječnja 1882. godine, a sav je svoj imetak, kao osvijedočeni filantrop, nakon smrti donirao u dobrotvorne svrhe. Poslije Dobriline smrti oporučni su izvršitelji ispunili Dobriliću posljednju volju odvojivši čisti saldo ostavinske gotovine *Zakladom*, 28. svibnja 1888., a u Državnom namjesništvu u Trstu *Utemeljnicom (Stiftbriej)* od 14. listopada 1888. g. na osnovi glavnice od 90.000 forinti – za 23 studentske stipendije po 80 forinti i 11 studentskih stipendija po 100 forinti.

Juraj Dobrila, biskup i preporoditelj, hrvatski velikan

I danas se dr. Jurja Dobrile spominjemo s velikim poštovanjem. Pojavom domaće valute, njegova je slika stavljenja na novčanicu od 10 kuna. Veća mu je čast ukazana u njegovoj rodnoj Istri, u kojoj dvije osnovne škole, u Rovinju i Puli, te dvije srednje škole, u Pazinu i Puli, nose njegovo ime, kao i Sveučilište u Puli. Njemu u čast održavaju se znanstveni skupovi s međunarodnim sudjelovanjem te se objavljuju i prigodni zbornici radova. Da djelo Jurja Dobrile i općenito njegova važnost za stanovništvo Istre neće biti zaboravljeni, svjedoči i zaključak napisa mladoga Istranina Patrika Bolkovića: «Na kraju, možemo zaključiti da je Dobrila bio osoba koja je obilježila povijest, najprije kao čovjek od povjerenja, snage, skromnosti i prepoznatljive osobnosti, kao biskup, a zatim kao političar i preporoditelj. Možemo reći da je njegov biskupski život bio u potpunosti uspješan jer je ostvario sve što je bilo moguće, sve što su mu tadašnje okolnosti omogućavale. U političkom životu nije uspio doći do svih zacrtanih ciljeva, no unatoč tomu Juraj Dobrila, naš biskup i preporoditelj, neспорив je hrvatski velikan koji je svim svojim djelima i uspjesima život istarskoga čovjeka, pojedinca i zajednice, učinio svjesnjim. Zbog iznimnog doprinosa u hrvatskoj povijesti, njegovo je ime i danas prisutno u nazivima nekih obrazovnih ustanova koje promiču pismenost i napredak, u imenima društava i ulica.»

Milka Udovičić proslavila 60 godina sviranja orgulja

U nedjelju, 24. lipnja 2018. godine, na blagdan Rođenja sv. Ivana Krstitelja, u Svetom Petru u Šumi, u Župi sv. Petra i Pavla, misnim slavlјem koje je predvodio župnik, pavlin o. Ivan Šarić OSPPE, upućena je zahvala Bogu za 60 godina orguljaške službe Milke Udovičić.

SV. PETAR U ŠUMI Ta orguljašica, im presivno duga glazbenoga „staža“, rođena je 13. lipnja 1942. godine, potječe iz obitelji gdje se glazba oduvijek voljela i cijenila. Počela je učiti svirati orgulje s petnaest godina, prve poduke primila je od vlc. prof. dr. sc. Josipa Turčinovića, a kasnije od vlc. Ratislava Udovičića te od drugih svećenika i redovnica koje su djelovale u toj župi. Od 1958. deset je godina vodila zbor u Buzetu te ondje svoje glazbeno umijeće nastavila usavršavati pod vodstvom vlc. Stanka Macuke, a povremeno je odlazila i na glazbene seminare. Stalno je postupno sama usavršavala svoje glazbeno umijeće, a orgulje, zbor i crkveno pjevanje uvijek su imali svoje mjesto u njezinu životu. Svoj je život ispunila kao supruga, majka dvoje djece te potom i baka petero unučadi. Unatoč brojnim obvezama u obitelji i u župi, koje nije uvijek bilo lako uskladiti, ona je iz ljubavi prema Bogu, Crkvi i ljudima crpila snagu zahvaljujući kojoj je svojoj obitelji uvijek pružala mnogo, a djeca su iz njezina primjeru primala snagu za život i posvećenost životu.

vjeri i Boga. Za pedesetu obljetnicu sviranja orgulja primila je kao priznanje papinski blagoslov. Prigodne poklone Milki Udovičić za njezinu visoku glazbenu obljetnicu uručili su članovi crkvenoga zpora, a uime Općine Sveti Petar u Šumi načelnik Općine Mario Bratulić darovao joj je sat s posvetom. On joj je tom prigodom zahvalio za njezin neizmjerni doprinos crkvenom sviranju i pjevanju u toj župi. Na glazbenu tradiciju i njegovanje glazbe u Svetom Petru u Šumi tijekom povijesti uvelike su utjecali župnici koji su ondje djelovali, a žiteljima Svetoga Petra u Šumi zbor i općenito crkvena glazba bili su od davnina jako važni, što je vidljivo i danas – po brojnosti članova zpora i kvaliteti crkvene glazbe koja odjekuje pod baroknim svodom župne crkve, sada pod vodstvom Mauricija Zovića, koji osim župnoga zpora vodi i dječji zbor „Marijine zvjezdice“. Župni zbor Župe svetih Petra i Pavla njeguje starocrkveno pjevanje i već dugo godina sudjeluje na Smotri starocrkvenoga pučkog pjevanja „Maša po starinsku“ koja se održava upravo u Svetom Petru u Šumi. Osim toga, supetarski je zbor i dio postava Glazbeno-scenskoga prikaza istarske korizmene baštine koji se već više godina izvodi na dan Cvjetnice, svake godine u nekoj drugoj crkvi Porečke i Pulske biskupije. (G. K., V. U., foto: M.B.)

50 godina župe Sv. Pavla u Puli (II dio)

Upovodu proslave visoke obljetnici
ce župe sv.Pavla u Puli donosimo
kratak presjek povijesti ove župe
od dekreta o osnivanju, ovlastima i imenovanjima od strane mjesnog biskupa te
drugim događajima važnim za život župe
kako bilježi župna kronika. (Preuzeto iz knjige- Župa sv. Pavla apostola u Puli – 50 godina)

Podružnica Hrvatskoga katoličkog liječničkog društva i nove orgulje

Dana 18. siječnja 1992. u župi je osnovana podružnica Hrvatskoga katoličkog liječničkog društva koja ima sjedište u Zagrebu, a u svakoj općini radi povjerenik podružnice čije je sjedište za Istru u Puli, a duhovni je asistent mons. Marcel Krebel. Dana 22. prosinca postavljena je u crkvu nova kamenica za svetu vodu koju je isklesao i postavio Ljubo Skokić iz župe. Kamen je darovalo poduzeće „Kamen“ iz Pazina. Dana 26. ožujka 1994. posađena je maslina ispred župne kuće kao simbol mira. Direktor poduzeća „Industrochem“ dipl. ing. Miho Rovis 2. svibnja poklonio je župnoj crkvi nove orgulje. Dana 20. svibnja 1994. Pero Pahljina postavio je nove klupe za pjevače, novi podij za pjevače i novu policu za note. Materijal su donirali vjernici. Dana 18. lipnja župnik je iz Đakova (UPT) naručio 240 knjiga kako bi se otvorila knjižnica Župe sv. Pavla. Od 30. listopada do 6. studenoga 1994. održane su misije u župi. Misije je vodio dr. Zvjezdan Linić, franjevac iz Zagreba. Riječi zahvale koje je napisao fra Zvjezdan Linić u kronici župe: „Ne živim više ja, nego Krist živi u meni!“ rekao je prvi i najveći misionar, sv. Pavao, zaštitnik ove župe. Radostan sam da sam smio nastaviti djela velikih misionara u ovom gradu koji je tako potreban duhovne hrane. Zahvalan sam gospodinu župniku mons. Marcelu Krebelu što me je pozvao, a vjernicima župe što su s toliko ljubavi slušali riječ. Želim ovoj župi da raste u milosti i dobru. Želim da svi sve dublje osjete da je Bog ljubav i da nema druge sreće ni života osim u imenu Gospodina našega Isusa Krista. Bog vas Blagoslovio!“ Na završnom danu misije bio je i prvi župnik ove župe, dr. Lucijan Ferenčić, koji je pjevao Evandelje.

Dom za nemoćne svećenike „Betanja“ i skup Hrvatske katoličke mladeži

Dana 4. veljače 1995. službeno je otvoren dom za nemoćne svećenike „Betanja“,

na adresi J. Voltića 26, Pula. Mladi župe sudjelovali su 27. svibnja na veličanstvenom skupu hrvatske mladeži. Bilo je u pulskoj Areni prisutno oko 7000 mladih koji su pratili sv. misu koju je predvodio kardinal Vinko Puljić. Dana 31. svibnja organizator susreta mladeži u Areni poklonio je Pješčanoj uvali veliki drveni križ koji je bio u Areni, a koji će svećano postaviti na brežuljak, tako da bude vidljiv sa svih strana. Dana 18. kolovoza služena je prva sveta misa u Pješčanoj uvali, podno križa. Župnik, kao duhovni asistent HKL-a, i medicinskih sestara, vodio je 12. studenoga 1995. na jednodnevni izlet u Pazin, Ročko polje i Hum. HRT – Radio Zagreb prenosio je 16. veljače 1997. misu iz župe. Urednica prijenosa bila je Blaženka Jančić. Dana 18. kolovoza 1997. radnici poduzeća „Kamen“ iz Pazina počeli su uređivati stubište u svetištu crkve i ulaz u župnu crkvu. Jubilarne 1998. godine slavi se 30. obljetnica uspostave Župe sv. Pavla u Puli. Vjernici župe sudjelovali su 10. siječnja u ređenju novoga biskupa, mons. Ivana Milovana u Poreču. Na blagdan Obraćenja sv. Pavla, 25. siječnja, svečanu koncelebriranu misu predvodio je novi ordinarij, mons. Ivan Milovan. Nakon propovijedi slijedila je posveta oltara koju je pratilo oko 600 vjernika. Posebno je bilo svećano pjevanje Litanija svih svetih, postavljanje u oltar moći sv. Maura i Eleuterija i paljenja svjeća. Nakon svete mise i ispjevanoga „Tebe Boga hvalimo“ za 30. obljetnicu župe župnik mons. Marcel Krebel zahvalio je pojmenice svima koji su utkali svoj doprinos u razvitak župe. Dana 20. lipnja Hrvatsko katoličko liječničko društvo, Podružnica Pula, organiziralo je sa svojim duhovnikom mons. Krebelom hodočašće u Krašić, Jazovku, Ozalj, prigodom 100. obljetnice rođenja blaženoga kardinala Alojzija Stepinca. Dana 29. lipnja na svečanoj večernjoj misi povodom blagdana sv. Petra i Pavla zborom pjevača ravnao je maestro Nelo Milloti. Zbor je izveo himnu sv. Pavlu koju je uglazio maestro Milotti, a za orguljama je bio maestro Branko Okmaka. Dana 3. studenoga velik broj vjernika, pod vodstvom mons. Vladimira Stanišića, sudjelovao je na euharistijskom slavlju u Mariji Bistrici gdje je sveti otac Ivan Pavao II. proglašio blaženim biskupa Alojzija Stepinca.

Gradnja crkve u Pješčanoj uvali

Dana 29. siječnja 1999. načelnik Općine Medulin g. Dario Mezulić i župnik Mar-

cel Krebel potpisali su darovni ugovor kojim Općina Medulin poklanja teren za gradnju crkve u Pješčanoj uvali, 1397 m². Svečanom svetom misom 7. ožujka započele su misije u župi, koje je vodio o. Drago Kolimbatović, dominikanac. Misije su se istovremeno održavale u svih 7 župa u Puli, s drugim misionarima. Misije su završile 14. ožujka svetom misom. Dana 30. svibnja održana je svečana koncelebrirana misa u Pješčanoj uvali koju je predvodio biskup mons. Ivan Milovan. Postavljen je temeljni kamen s poveljom za gradnju buduće crkve koja će biti posvećena sv. Nikoli. Na Božić 1999. otvorena je sveta godina po čitavom svijetu. Župa se pridružila vjernicima navečer u Katedrali gdje je biskup Ivan Milovan otvorio Svetu godinu. Dana 12. lipnja 2000. službeno je započela gradnja crkve sv. Nikole u Pješčanoj uvali. Biskup I. Milovan posjetio je 31. kolovoza gradilište buduće crkve sv. Nikole u Pješčanoj uvali. Župljeni sa svećenstvom 15. listopada 2000. u velikom su broju sudjelovali na velikom euharistijskom kongresu Porečke i Pulske biskupije u Areni u Puli. Dana 6. prosinca gđa Mara Stojak darovala je zvono za crkvu sv. Nikole u Pješčanoj uvali, teško oko 190 kg. Nove klupe nabavljenе su 28. lipnja 2001. Dana 31. srpnja postavljene su nove isporvjetaonice.

Sluga Božji Miroslav Bulešić

Dana 10. travnja 2003. pun autobus vjernika iz Sv. Pavla prisustvovao je svečanom prijenosu posmrtnih ostataka sluge Božjeg Miroslava Bulešića iz groblja u Svetvinčentu u župnu crkvu. Svečanost je započela Križnim putem, a zatim misnim slavljem u crkvi u Svetvinčentu. Sv. otac Ivan Pavao II. 8. lipnja po treći je put došao u Republiku Hrvatsku. Župa je dvama punim autobusima vjernika prisustvovala svečanosti na Delti u Rijeci. Bračni par iz župe (Pero i Ljiljana Pahljina) uime Biskupije bio je na pričesti kod sv. oca, koji je tom prigodom pričestio samo 20 osoba. Dana 22. prosinca postavljeno je postolje za kip Majke Božje Bezgrešne u Pješčanoj uvali u crkvi sv. Nikole. Na Čistu srijedu, 25. veljače 2004., započele su misije u Župi sv. Pavla koje su trajale do I. korizmene nedjelje, povodom 35. obljetnice osnutka župe i 20. obljetnice izgradnje crkve. Misije je vodio o. Drago Kolimbatović, O.P. Dana 27. veljače 2003. misionar o. Drago Kolimbatović blagoslovio je novi Križni put u crkvi sv. Nikole u Pješčanoj uvali koji

je nacrtala Marijana Bugarin iz Pješčane uvale. Svećana misa i blagoslov novih orgulja u Pješčanoj uvali održani su 16. svibnja 2003. Dana 9. srpnja stigla su 3 nova zvona za crkvu sv. Pavla: Sv. Marija 754 kg, Sv. Pavao 536 kg i Sv. Josip 314 kg. Svećano su postavljena na zvonik 10. kolovoza.

Zlatna misa vlč. Marcela Krebela

Dana 1. veljače uređena je Kapela Božjega milosrđa, postavljeni su tepih, klupe i uređen je oltar. Svećanost povodom Sv. Petra i Pavla i 20. obljetnice otvaranja i blagoslova crkve bila je 29. lipnja. Svećanu koncelebriranu misu vodio je vlč. Sergije Jelenić. Na kraju mise dijelile su se spomen-sličice crkve sv. Pavla. Dana 23. listopada svećanu koncelebriranu zlatnu misu slavio je vlč. Marcel Krebel. Župa je 30. listopada 2005. dobila župnoga vikara vlč. Antu Ivančića koji će preuzeti upravu župe do povratka iz bolnice vlč. Krebela.

Susret hrvatske katoličke mладеzi i 60 godina misništva biskupa Antuna Bogetića

Dana 9. travnja 2006., na blagdan Cvjetnice, svećani blagoslov maslinovih grančica i procesiju oko Betanije vodio je don Ante Ivančić. Damjan Bistričić, dipl. profesor, 20. travnja poklonio je crkvi 15 umjetničkih fotografija Križnoga puta i postavio ih u Kapelu Milosrdnoga Isusa. Kapela je prozvana Kapela Milosrdnoga Isusa i Križnoga puta. Mjesto Isusova lika na križu jest cvijet (ruža), prikazan u ulicama starogradske jezgre Pule. Uskrsnuće je prikazano s cvijetom punim svjetla i nade. Dana 29. travnja 2006. središnji je događaj bio Susret hrvatske katoličke mладеzi. Bilo je svećano euharistijsko slavlje u pulskoj Areni, koje je pred deset tisuća mladih predvodio kardinal Josip Bozanić, zagrebački nadbiskup, u suslavljaju s apostolskim nuncijem u Republici Hrvatskoj Franciscom Javierom Loznom, banjalučkim biskupom Franjom Komaricom i gotovo svim hrvatskim biskupima te brojnim svećenicima i redovnicima. Susret u Areni bio je veličanstven. I mladi iz Župe sv. Pavla angažirali su se, a župljeni su ugostili 3 autobusa iz Novoga Zagreba i 2 autobrašta s otoka Brača i Hvara. Dana 30. svibnja, povodom 5. obljetnice završetka i posvete crkve sv. Nikole u Pješčanoj uvali, održana je sv. misa koju je predvodio župnik Krebel, a na kojoj su sudjelovali zbor Sv. Cecilije iz Jelse i župni zbor. Blagdan Presvetoga Tijela Isusova, 15. lipnja 2006., svećano je proslavljen sv. misom i procesijom u kojoj je sudjelovao mons. Antun Bogetić. Dana 29. lipnja 2006. u župi je proslavljen blagdan apostolskih prvakova Petra i Pavla. Misno je slavlje predvodio biskup

mons. Antun Bogetić, u koncelebraciji više svećenika. Gospodin biskup slavio je dijamantni jubilej, 60 godina misništva, koji je upravo na blagdan svetih apostola Petra i Pavla davne 1946. godine u Poreču, po rukama biskupa Radossija, zaređen za svećenika. Unatoč vrućini na ovom se euharistijskom slavlju okupilo veliko mnoštvo vjernika. Župni je zbor izvedbom prikladnih liturgijskih pjesama uveličao ovo svećano misno slavlje. Dana 16. srpnja župnika je posjetila s. provincijalka Mirta Vugdelija i rekla da s. Alfonsa ide u crkvu sv. Antuna u Puli, a ovamo kao katehistica i orguljašica dolazi s. Janka. Župnik je zahvalio s. Alfonsi koja je u župi djelovala od 30. rujna 1991., punih 15 godina. Dana 25. kolovoza s. provincijalka Mirta Vugdelija dovela je novu sestru katehisticu s. Janku Mazić, koja će zamijeniti s. Alfonsu. U crkvi sv. Antuna u Puli 25. studenoga održan je susret zborova južne Istre – Zbor Župe sv. Pavla i Zbor Župe sv. Nikole biskupa sudjelovali su pod vodstvom dr. Andreja Angelinija.

Po drugi put imenovan župnikom iste župe

Dana 27. siječnja 2008. porečki i pulski biskup mons. Ivan Milovan predvodio je svećanu koncelebriranu misu s kancelarom Biskupije vlč. Ilijom Jakovljevićem i župnim vikarom vlč. Antonom Ivančićem. Tom je prigodom uručeno biskupijsko priznanje zaslужnoj župnoj suradnici gđi Marjeti Krizmanić za njezinu svestranu zauzetost u župi. Nju je, kao dobitnicu ovoga priznanja u 2007. godini, predložio pokojni župnik mons. Krebel, ali je zbog dugotrajnoga i izuzetno teška zdravstvenoga stanja mons. Krebela uručeno tek sada. Dana 27. srpnja imenovan je novim župnikom Župe sv. Pavla u Puli vlč. Milan Mužina, dotad župnik u Fažani. Rijetkost je da neki svećenik drugi put bude imenovan župnikom iste župe, a to se dogodilo vlč. Miljanu Mužini nakon 25 godina. Doček u novoj – staroj župi bio je veličanstven.

„Putovima blaženoga kardinala Alojzija Stepinca“

Dana 6. siječnja 2009. nakon večernje mise održan je cjelovečernji koncert na kojem su sudjelovali Župni zbor sv. Pavla, Zbor crkve sv. Nikole iz Pješčane uvale te organizator koncerta, zbor mladih Župe sv. Pavla. U ožujku 2009. godine u župi je oformljen malonogometni klub koji broji 10 igrača iz reda mladih i bivših ministranata. Dana 29. ožujka vjernici zajedno sa župnikom bili su dvama autobusima u Lindaru. Razgledali su fresku „Živi križ“ u crkvi sv. Katarine, uz tumačenje župnika mons.

Ivana Bartolića. Obavili su Križni put, a zatim su otišli u Pićan i posjetili tamošnju katedralu pićanskih biskupa. Zajedničku večernju misu imali su u crkvi sv. Marije Svetomore kod Žminja. Dana 19. lipnja, na blagdan Srca Isusova, bilo je u župnoj crkvi hodočašće svećenika Porečke i Puljske biskupije povodom Godine sv. Pavla. Povodom Godine sv. Pavla župa je 26. lipnja organizirala duhovnu obnovu na temu: „Gospodine, što mi je činiti“, koju je predvodio fra Zvjezdan Linić. Bilo je prisutno veliko mnoštvo vjernika. Dana 9. svibnja župljani Sv. Pavla, sa župnikom Milanom Mužinom, krenuli su na hodočašće „Putovima blaženoga kardinala Alojzija Stepinca“. Posjetili su Krašić, Mariju Bistricu i zagrebačku katedralu gdje se nalazi grob Blaženika. Dana 22. studenoga 2009. sestre milosrdnice počele su jednom mjesečno susret djevojaka u njihovu samostanu, „Otvorena vrata samostana“. Okupilo se oko 20 djevojaka. Dana 19. prosinca bile su božićne ispovijedi, ali je ujutro pao nezapamćen snijeg. Dana 20. prosinca formirana je udruga „Sv. Vinko“, Podružnica Sv. Pavla.

Proglasenje blaženim don Miroslava Bulešića

Tijekom proljetnih dana 2013. obojena je cijela unutrašnjost župne crkve. Tijekom ljetnih mjeseci zlatar Jozef Buttuci izradio je i poklonio zlatne krune za Gospin kip i Isusa, a blagoslovio ih je mons. Ivan Milovan, biskup u miru, uz generalnoga vikara mons. Vilima Grpca. Ljetni su mjeseci bili jako naporni zbog organizacije proglašenja blaženim don Miroslava Bulešića. Dvaput tjedno poslije večernje mise bile su probe pjevanja za sve pjevače grada Pule i okolice u župnoj crkvi. Sve je vodio prof. Branko Okmaca. Župnik je posebno bio u organizaciji svega što će se dogoditi u pulskoj Areni – kao jedan od četiri ceremonijala. Dana 28. rujna Arena je zasjala punim sjajem, prepuna ljudi, svećenika, biskupa i papin izaslanik koji je proglašio blaženim don Miroslava Bulešića. Mladi i odrasli župljani bili su jako aktivni oko toga slavlja. U župi su ugostili župljane Župe sv. Pavla iz Splita (pun autobus). Smješteni su kod obitelji. Dana 5. srpnja 2015. župu su posjetile misionarke sa Salamunskih otoka, dvije sestre milosrdnice koje su u slici i riječi opisale svoj rad s vrlo siromašnim, bijednim (ali sretnim) ljudima. Cijelo su ljeto izvođeni radovi na crkvi i zvoniku. Obnovljena je sva fasada i zvonik. Na zvoniku su postavljena 4 metalna križa visoka 6,5 m. Dana 20. rujna pjevači Sv. Pavla i članovi Udruge sv. Vinka posjetili su Lužnicu. Povodom dana misija koji su organizirale sestre milosrdnice, prodavani su kolači i druge rukotvorine, a

sav je novac doniran potrebitima u misijama.

Tijekom svih ovih godina, od osnutka Župe sv. Pavla, vjernici su u velikom broju sa svojim svećenicima sudjelovali na mno-gobrojnim hodočašćima diljem Hrvatske i u inozemstvu.

Svećeničko ređenje i mlada misa Damira Štifanića

Trođnevnicu uoči blagdana sv. Pavla 29. lipnja vodio je o. Josip Vlašić, franjevac iz Pazina, vrlo lijepo i duhovno bogato uz prisustvo velikoga broja vjernika. Dana 8. srpnja brižni župljani posjetili su č. sestru Mirtu u Rijeci, u matičnoj kući s. milosrdnica. Oporavljala se od operacije i svi su bili vrlo lijepo primljeni. U povratku slijedio je ručak na Učki, kao znak zahvalnosti za sve što su pojedinci uradili za crkvu. Dana 27. rujna svečano je proslavljen blagdan sv. Vinka Paulskoga. Misno slavlje predvodio je vlč. Joel Catary. U pulskoj je katedrali 26. studenoga bilo đakonsko ređenje. Biskup mons. Dražen Kutleša zapredio je tri đakona iz sjemeništa „Redemptoris Mater“ i jednoga župljanina Sv. Pavla, Damira Štifanića, koji je već u zrelim godinama odlučio krenuti putem svećeništva. Izvadak iz župne kronike, koji je poslužio za stvaranje knjige o pola stoljeća postojanja župe, završava, slučajnošću koja to nije, upravo zapisom o đakonskom ređenju jednog župljanina Župe sv. Pavla, Damira Štifanića, čije je ime više puta spomenuto u zapisima kronike župe, gdje ga župnici ističu kao vrijednog ministranta i uzornog župljanina. Bogu hvala, doživio je svećeničko ređenje u pulskoj katedrali u subotu, 9. lipnja, po rukama ordinarija mons. dr. Dražena Kutleše te upravo u crkvi sv. Pavla proslavio svoju mladu misu, u nedjelju, 10. lipnja 2018. Poziv je to svima na gorljivu molitvu za nova duhovna zvanja, na molitvu za sve svećenike, ali i poziv na zauzetu suradnju svim laicima kako bi zajedno sa svećenicima, nadahnuti vjerom, mogli ugraditi svoje talente u dobrobit Crkve te time doprinijeti dobrobiti čovječanstva, širenju kraljevstva nebeskoga već ovdje na Zemlji.

Zbor župe Sv. Mihovila iz Jelenja gostovao u Gornjem Labinu

Unedjelu, 17. lipnja o. g. župljeni Župe Rođenja Marijina iz Labina bili su vrlo ugodno iznenadeni kada su shvatili da će tu nedjeljnu liturgiju animirati zbor Župe sv. Mihovila iz Jelenja. Trideset članova ovoga zbara došlo je na poticaj labinske nevjeste koja vodi ovaj zbor, a to je Ana Linić Faraguna. Svojim osebujnim glasovima pjevači su nas vodili tijekom mise, nama možda manje poznatim skladbama, počevši od *Pjevajte Gospodinu* (Petera Wagnera), *Missa brevis* (Chaerlesa Gounoda), *Gledajte u Gospodina* (Donalda Jamesa Moena)

pa sve do *Aleluje* (Nenada Dujića), *Velik je Gospodin, Uzmite, jedite* (Miroslava Martinjaka) i za kraj je bila neizostavna *Ave Maria*, Ivana pl. Zajca. Na orguljama je zbor pratio Dean Borbelj. Nakon sv. mise gošti su posjetili Narodni muzej Labina, a nakon upoznavanja rudarske tradicije našega grada, oni su zajedno s članovima domaćega zbara Gornjega Labina nastavili druženje u restoranu *Dorina* u Plominu. Okrijepljeni i duhovnom i tjelesnom hranom, a nadasve novim susretima i poznanstvima, gošti su posjet završili u Rapcu, sa željom i pozivom za uzvratnim posjetom na blagdan sv. Mihovila, zaštitnika njihove župe. (Tekst: L. B., Foto: Igor Faraguna)

Hodočašće Žminjaca na Mariju Bistricu

Usubotu, 23. lipnja 2018. vjernici župe sv. Mihovila, arkandela iz Žminja predvođeni svojim župnikom vlč. Jordanom Rovisom hodočastili su, s dva autobusa, u Hrvatsko nacionalno marijansko svetište Majke Božje Bistričke u Mariji Bistrici. Po dolasku u bistričko proštenište prvo smo posjetili Karmel Majke Božje Bistričke i blaženog Alojzija Stepinca koji od 2000. godine djeluje u blizini svetišta. Hodočasnicima je ukratko predstavljen život, radi i duhovnost ove kontemplativne karmelske zajednice. Nakon susreta s karmeličankama hodočasničku misu za sve pristigle hodočasnike u svetištu predvodio je rektor Hrvatskoga nacionalnog svetišta Majke Božje Bistričke, preč. Domagoj Matošević. Na povratku, u popodnevnim satima, posjetili smo i klauzurni samostan Kćeri Srca Isusova u Lasinji uz župnu crkvu Sv. Antuna Padovanskog u Sisačkoj biskupiji. Njihova utemeljiteljica je Francuskinja Marija Deluil Martiny (Blažena Marija od Isusa), a njihov dolazak u Hrvatsku ostvario se prije jedanaest godina. Sestra Marija Rafaela, poglavarica samostana je Švicarka koja vrlo dobro govori hrvatski. Ovaj bijeli Karmel u Lasinji danas broji dvadeset četiri sestre (od kojih je dvadeset Hrvatica) koje svakodnevno pred izloženim Presvetim Oltarskim Sakramentom mole posebno za duhovna zvanja, hrvatski narod i sveopću Crkvu. (np)

„SNAGA LJUBAVI“

Učetvrtak, 12. srpnja 2018. godine upriličeno je u Pazinu predstavljanje knjige mlade pazinske spisateljice Nikoline Sirotić. Dvorana Bratovštine „Hrvatska Istra“ jedva je uspjela primiti sve one koji su željeli nazočiti ovom svečanom kulturnom događaju. „Snaga ljubavi“ prvijenac je ove mlade autorice, koji će gotovo sigurno snažno obilježiti ne samo njezino buduće stvaralaštvo nego i život u cijelini. Nikolina je rođena 2. rujna 1998. godine u Rijeci, kao najstarije od četvero djece Jasne i Sverme Sirotića. Od svoga rođenja samozatajna autorica odrasta u Pazinu u skromnoj i čestitoj radničkoj obitelji, a u svom djetinjstvu ničime ne odudara od svojih vršnjaka. Međutim, već u ranom pubertetu Nikolina se susreće s brojnim teškoćama i izazovima koje donosi ovo, možda, najzahtjevnejše razdoblje razvoja ljudske osobnosti i izgradnje samopouzdanja. Premda relativno skromnoga formalnog obrazovanja, autorica se vrlo vješto služi pisanom riječju pa svoje doživljaje, misli i osjećaje oblikuje u kratke, ali zanimljive i poučne priče. Čitajući prvi dio ovoga prekrasnog štiva, koji se sastoji od 25 kratkih priča, zapažamo cijeli niz autobiografskih zapisa u kojima možemo jasno uočiti svu težinu odrastanja u jednoj maloj urbanoj sredini. Još uvijek prisutne socijalno-klasne razlike, unutargeneracijski sukobi, pa i jasno izražene blage ili teže nijanse vršnjačkoga nasilja snažno su obilježili pubertet i adolescenciju kao dio formiranja ove nježne duše. Zamjenom imena likova, ublaženom interpretacijom pojedinih događaja, uz prilično uspješnu imaginaciju, autorica nastoji izbjegići etiketiranje i izdići se iznad onih koji su je povrijedili, a u čemu i uspijeva. „Tišina je najglasniji vrisak“ – naslov je jedne od njezinih priča nastalih u ranom pubertetu, a koja ima snažnu autobiografsku notu, ali i nedvosmislenu poruku svima onima koji bi se trebali baviti odgojem mlađih.

Odjednom, kada su bol i očaj dostigli vrhunac, dolazi do potpune transformacije u kojoj se ta krhka i ranjiva djevojčica pretvara u čvrstu i stabilnu djevojku osebujna karaktera i visoko izgrađenoga samopouzdanja. „Ponizno stojim samo ispred Boga i svojih roditelja“, kaže u jednom trenutku osoba koja je done-davno bila „nježna i krhka pahuljica kojom su se poigravali“. Drugi je dio njezinih priča primjereni stoga nekoj

novoj osobi, prepun je maštete i skrivenih želja, ali i lijepo stvarnosti. U nastavku priča nema boli i patnje, nema strahova i turobnih misli. Dio je to u kojem dominiraju ljubav, ljepota i sretan završetak svake priče. „Ovo je neki novi život“, piše Nikolina vrlo jednostavno u svojoj najkraćoj priči tiskanoj u knjizi. „Snaga ljubavi“ knjiga je u kojoj ljubav zaista pobijeđuje bol, tugu, samoću i patnju, a trpljenje i poniznost rađaju novu životnu snagu. To je put mogućega „gubitnika“ u izgrađenoga „pobjednika“. Autorica u pisanju pronalazi sebe, izgrađuje svoju osobnost, a toliko potrebnu životnu energiju crpi iz snage bezuvjetne ljubavi. Nikolina ne okrivljuje, ne traži odgovornost, ona opršta i probija se kroz život ostavljajući prošlost iza sebe. Nedvosmisleno to možemo uočiti i u gotovo dvjestotinjak autoričinih „mudrih“ izreka i poslovica, a koje čine drugi, ne manje važan dio ove prekrasne knjige. Premda potiče na razmišljanje, ova

je knjiga vrlo jednostavna za čitanje, a čitatelju istinski ispunjava dušu. Dobar je putokaz roditeljima, adolescentima, ali i pedagozima, pa možda i ponekom psihologu. Knjigu su svečano predstavili David Ivić, uime izdavača, Maticu hrvatsku – ogranku Pazin, Željko Mrak, u svojstvu urednika i predstavnika tvrtke „Josip Turčinović“ d.o.o. koja je pripremila i tiskala ovu knjigu, te Renato Kalac, uime recenzenta knjige Katarine Vukas. Naslovnicu je uredila autoričina mlađa sestra 11-godišnja Lana. Nikolina je na samom kraju, vidno oduševljena, iz dubine svoga velikog srca iskreno zahvalila svima koji su na bilo koji način pomogli u ostvarenju ovoga njezina životnoga sna. Ovaj kulturni događaj dodatno su oplemenili Avelina Damijanjević i Drago Draguzet izvođenjem prigodnih pjesama čakavskoga melosa. (R.K.)

POSJETITE KNJIŽARE "JOSIPA TURČINOVIĆA"

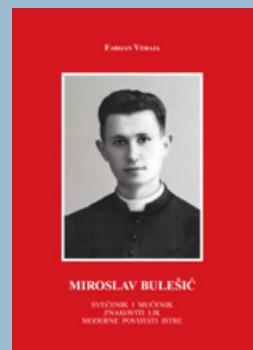
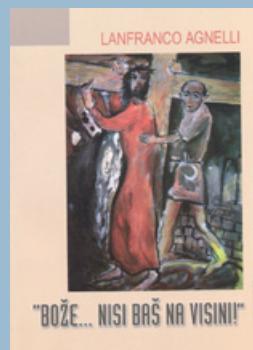
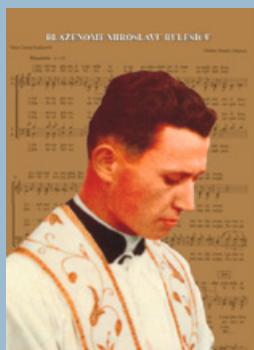
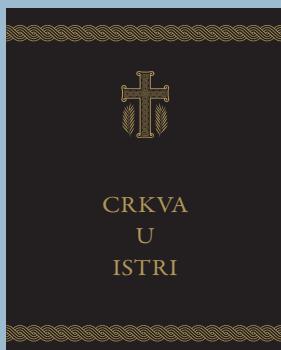
Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVIĆ d.o.o., Pazin
Narudžbe na tel. 052/ 624 342

Prodavaonice:

PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/621 082

PULA, Dantev trg 1, tel. 052/216 498

POREČ, Eufrazijeva 22, tel. 052/451 784

WILHELM HÜNERMANN

"Da, oprästam mu!
Iz neba ču se moliti za njegovo obraćenje.
Poradi Isusa, koji je oprostio raskojanom razbojniku,
i ja ga želim imati blizu sebe u raju."
Maria Goretti

"Oplakujem svoj zao čin.
To više jer sam svjestan da sam oduzeo život
nevinoj djevojci koja se do posljednjega trenutka
borila za svoju djevojačku čast i radje žrtvovala život."
Alessandro Serenelli

MARIA GORETTI

